

הדרך הזה היו בני אדם קודם משה, וזולתי מעט מזער נפתים בנימוסי הכוכבים והטבעים ונעתקים מנימוס אל נימוס ומאלוה אל אלוה, ואפשר שמחזיקים ברכיב מהם ושוכחים מנהיגים ומנהלם, ומשימם סבה לתועלות, והם בעצמם סבה לנזקים כפי ההכנה והוימון. אבל המועיל בעצמו הוא הענין האלהי, והמוזק בעצמו הוא העדרו:

אמר

אוצר נחמד

סוחר ונסות העולם השפל ואין עומד לגדול מעני כי ירד עליו רוח אלטיס. ואולם נראה כי הסגר ירד לשעת הראש' כבוד המשכן והקבוצות כפי מה שזכר נסרסה תרומה ענין המשכן ונראה ויקרא והמנין יבין. וכזכר בראשית (דף ט"ו ט"ז) כספרי תורה ו'ל, כמועדו מאי היו וכו' אלא מועדו דשעלא כפי זמנו וכו', כד קרבן התקרב כלל נטילין שולקא ואתקדון קליפין ע"פ: בפחמים במוספי הכוכבים. עיין בדבריו סי' ל"ז בענין הפגל שהיה סוף מוס. הרמב"ם ו'ל בפ"א מה' ע"פ"ס כחכ שנינו אנוש נסרסה ענת חכמי הדור, ואמר סוואל והאל כרא סוכובים אלו ונגליסם להכניס את העולם והתנסו כמרוס ותלק להם כבוד בשמש לפניו ראו לנדס ולענדס וזה לזון האל, כמו שהמלך רואה שיקבדו את העומדים לפניו וזה כבוד המלך. ומאז החתולו לנשות היכלות להם והקריבו להם קרבנות, ובאריכות הזמן נכחו מהאל לגמרי וכו' אומרים שאין שם אלוה רק סוכובים ונגליסם, ולבד יחידי הדור שהיו מאמינים בלזר העולמים, ע"כ דבריו בקדונו לשון ק"ת. ודבריו זה דברי ההגב שנתחלס סיו נפסיס לנבדו סוכובים ועדיין סיו יודעים כי אל אחד נראה, ואח"כ נהפך מנימוס אל נימוס ר"ל מוד' אל דע' וסיו סולטיס והקריס עד שסכחו שם אלוה לגמרי: שמהזיקים ברכיבס וכו'. מחזיקין הרכס מן סוכובים לאלהות: מנהיגים ומנהלם ומשימם סבה לתועלת. ר"ל סול' מתקרב אלכר כראס והסיס אוחס סבה לתועלת לעולם: סבה לנזקין. נעבוד עבודתם יעשו בהם כל חלו וכל מהס: כפי ההכנה וכו'. לומר מהתנאס הכתום והזמנתם: בעצמו. נעלס:

נשוב

קול יהודה

בעלם הרפואות החכמות למעלה: מנימוס אל נימוס: לדוגמה הנוסה אל כלים מכלים שונים לפי הראות בהם התועלת הנמשך מהם במקרה כמאמר: ומאלוה וכו'. כי כל כח מכוונה לגלגל וכל טבע מן הטבעיים נשם אלוה ויקרא אללס, כמו שיזכר ברבינו יצחק א"ל: ברביבס מהס. כוכבי שמים וכסיליהם וטבעי נמאלוה למיניהם: מנהיגם. האו העורא ויהכרך נבוס מעל נבוס שומר סדר טבעס: ומנהלם. בלזונו עם כטול טבעס: והם בעצמם סבה לנזקים וכו'. ר"ל כי עם היונה נעלמס סבה למקוס כפי הכנה המקבליס והזמנתם לקבול זקס, הן העורא ית' משימס סבה לתועלת אל עופי ראוט, כי לא יונה ששג מורסס וזקס על גורל האדוקיס אלכר לא עליהם הרזון האלהי. או יאמר כי העורא ית' משיס אוחס כשדורס הטבעי סבה לתועלות וכן הס כנפחם שימוס סבה למקוס כפי טבעס, וכל זה כפי ההכנה והוימון הטבעי הראוי במקבלי תועלתם ומקס, כי הן לא בידס עובד או הפכו בלזון ונחפך, רק הוסס לכל ענינס כבול טבעי כל יעברונו. אבל המועיל בעצמו הוא הענין האלהי וכו'. ועלה מה זכר לו כי ית' אלכשר בלא הורה, הורה דרך הכונה הדברים הראויים אל שיחול הענין האלהי בלזומה וייהי ההכרות כבודו אליה. וכאז מה נמשל את נפשו אלוו מסימן א"ל ועד הנה (*):

ולמען ירצו ויהללו דברי הכתר במאמר חמיד שאין ביכולת ב"ז ידיעת שיעור המעשים התוריים האלהיים. וכן יאמר אדם רושטנו כי הנה המורה בשליטי בהרבה מקומות ובפרק ל"ח בפרס התריס כענדס בלזארו מבני אדם להשיס שיכבד עליהם נתינת סבה לתועלת מן החיות והטובו אללס שלא יוסכל למנוה ולזאריס ענין

(* ולא אוכל להפעל במקוס סוס ממאמר ריב"ז (בגדר רבס פ' י"ט) שאלא ממנו אחד חילין מיליה דלזון ענדין נראיס למין בששים אחס מניחין קרה זאריפין אוחס וכזאפין אוחס וטוטילין אוחס אלכר אחד מוסתאל למנו מוין עליו טיפס ובלבס עיפין ואחס אומרים לו טריס. אמר לו וכנסה כן רוח חזוטי מיימן. אל' לאו. רחיס אדם שנתכסב עי רוח חזוטי. אל' סין. אל' ומס אחס עופיס לו. אל' מניחין עיקרין ומעטנין תחתיו ומרביצין עליס מים וביא בורחא. אל' יבשעו חזקין מה שפחס מויל' סוכין. ולאחר שילא אמרו לו תלמידיו לזר דמותי בקנט לזר סם אחס אומר. אל' חייכס לא סלך, מניח עליו מן גרס וסווא סוכין. ובלאחר שילא אמרו לו תלמידיו לזר דמותי בקנט לזר סם אחס אומר. אל' חייכס לא סתם עומא אחס ספסיס כחכ"ל אמר קב"ס הקה מקפתי גזירס גזירי ית' אחס שרלי לנבדו על גזירתי דכפיב זאס סקה התורה, ע"כ. ועשה יגדל נא כח המקבס על דברי הסכר סוכריס כזאמו לתעסס סלפיהס סך' לבער כמות וליחיס סדריס אכר יכונו לקבל סהשימס האלהיים כי לא יוכל האדם מעלזו לסדרס כזאון זסס דוגמתו שיעור הערכיס שראיס להס הורה האלוה וכו' כפיב ג"כ בשליטי סי' כ"ג, וסס נחמד וכן באומתס הסיס כראויה להול' טענין האלטיס כינס איש ויחוס עי' אס למי סמככס ער רוח הוויס כחכ"ל ריב"ז אל העפ"ס סוכר. וככר ראוט ממחזרו לתלמידיו שאין כחכ"ל ממש ואין דעתו נוטה לנגנוט וסס וסס אל אכר פנס להסיס דעתס, ועשה למס פרך ההכר גזירי וחס אכר סימא עיכר. מוסס כמזי טריס סתם לגלגל חתך ספקס סוס מעני אור סתפוסס היוולת לקראתך. וסו כי גזירי גס סווא הכינ' בדבריו סוס שיטמוד במקוס וסוססו סל ריב"ז לתלמידיו, וכאז מה שאלר למעלה ומי שטנינו סדרי סוס קוסיס אוחס על נבוליו ומתל' פלג ג"ס הוא מתאפיין. תפוס לבין אחרין בלזמו בלג סלס וסכנהו או סכין עי' כחכ יגכר ככל היוול סופי ריב"ז לתלמידיו, כי גס סווא לבי דעת סוכר לא סין' לבלול ענין המסל סווא מכל וכל, רק לסוכות נתן זלכס מעיקר התעשיס כלס סווא סס

ענין כלל. ואשר יביאם אל זה הוא חולי שימלאוהו
 בעצמם לא יוכלו להגות בו ולא ידעו לומר ואהו.
 האז שם יחשבו שאם יהיו אלו החורות מושלות
 בזה המציאות ומפני כך וכך נצטוו בהם, יהיו כאלו
 ברא מחשבה והשכלות בעל שכל, אמנם כאשר
 יראה דבר שאלו יושב לו ענין כלל לא יבוא למעלה
 יהיה בלא ספק מלת ה' כי לא יבוא מחשבת אדם
 לדבר מה, כאלו אלו תלמי הדעת היה האדם אלס
 יחזר שלם מעשהו, כי האדם הוא אשר יאמר
 ויעשה מה שמביא להכלית אהה וה' לא יעשה כן
 אבל יצטו לעשות מה שלא יושלמו עשותו ויזהירו
 מעשות מה שלא יזיקו עשותו, הלילה לו הלילה,
 אבל הענין הרפך זה והכוונה כלה להועילנו וכו',
 ע"כ. אזינה אל עמך השבוע על זה ואשר הרגיש
 בעניינה ה"ר שם טוב על הפירוק ההוא אלה עשה
 לה מדהה כמו שיבא, וזה כי אמור יאמר ההבר יש
 ויש בלי ספק תכלית ענין אלהי לכל מזה אולם
 אמנו לא נדע עממה. ומה שהשיב ה"ר שם טוב על
 זה באמרו שם כי לנו נהה החורה וראוי לו שדע
 מה שצונו ומה שצונו. כבר המלא ההבר השבוע
 אה באמרו בשלישי סימן ז' שהמעשים האלהיים אין
 שכלו מניב אליהם ואין נדחים (ל"א נדחים) אלא
 שכל. וזה נשמע כאשר ישמע החולה אל הרופא
 צרופאחיו והבהרותיו וכו', ע"כ. ואלו עוד די ה"ר
 שם טוב נסויה לאמר כדברים אלה. ואם ישיב
 האר"י לומר בקיום המצוה יבוא לנו כל טוב הנה"ל
 והקוב הנשמי מכלתי שדע על איזה ד' יתחייבו
 אלו אלו הטובות המצוות, ונדע אמנו החועלת כזה
 מהם מכלתי שדע איך יתקן אלו המצוות
 ע"ד סבה ומסובב. התשובה בזה כי לא יקרא אדם
 חכם (וכחמאר הכבוד רק עם חכם ונכון וגו' וכמו
 שמרס שם בבורה שם בחובנה הלבוז שער א' פ' ג')
 אלא לא בנתינת טובות הדברים, כי אדם יאמר רופא
 אחד תקח סם אחד ותחפרא ולא יוכל לדעת בעצור
 איזה סבה ועל איזה ד' פעל אותו הסם לא יקרא
 אותו האיש חכם אלא שידע הדברים בנסיון כמו
 שקונת. ואם יש בזה השבועות הם ע"ד הדרש והאמת

מה שאמר הרב וכו', ע"כ. הביעם לרעות אף קף
 גדול הוא קופץ על בעלי הדעת הזאת עד שנעל
 בפניהם דרכי החשונה באמרו שאין שום ד' חשונה
 כי אם בדרך הדעת. ואולם שמע נא איך יושב קף
 איש בפי אחתהו בדרך הפשט ג"כ. לא ולמד מה
 שכתב על זה הר"א פ' ותחמם, ששם היות שהחכם
 אין להם פעמים הנה העמים אשר ישמעון אה החקים
 האלה יאמרו בלי ספק רק עם חכם ונכון הגו
 הגדול הזה. לפי שיראו המועלה האמשך מפעל
 החקים ההם היותו גדול ועלום הדבקות האלהי וכו'.
 עד אמרו כמו שהרופא המרפא החולי המסוכן בדבר
 קל בלתי מתיחה אלו יחשב לרוב חכמתו ועמקה,
 כן בראות העמים שיפאל בעשיית החקים שאין להם
 פעם ידבקו באלהים יחב' והיו קרובים אלו יצאו
 אומר שלי ספק החקים ההם עם אלו עמכם
 נעלם מעיניהם הנה יש בהם חכמה מופלגת ושעמים
 גדולים ויורה עליו עולם המועלה ההוא היוצא מהם
 וכו', ע"כ. אכן לא הוצרכו לכך, כי הנה החבר
 עלמו בואר הכבוד הזה בשלישי סימן ל"ע על חכמת
 המשנה והבגמרא שמה מעט מההכרח וההכמות הפעמות
 והאלהיות והמוסריות והגלגליות וכו'. ובפרק כלל
 ובינתכם לעני העמים איזוהי חכמה ובינה שיהא
 לעיני העמים זו היא חישוב המקומות ומלות, ע"כ.
 וארצה דעם לך כי שרש כל המהלוקת בזה חלי
 ועומד על חלוק הדעות בענין המצוה המעשיות אס
 לעלמן הם מרסומם, או אס להביע אל התשכלות
 בלבד הן נדרשות. כי הוא יא' אשר יאמר המורה,
 ואורו יקח לו החבר להיות הכל נעשה יפה בעצו
 בעלם ורלוונה לא זולת. והמקובלים האמתיים נעשו
 בזה חכמים אל החבר, ודעת המורה הרחיקו בשמי
 ידים, ובעשיתי סימן מ"ח חמלא מה שסופר עליו
 כי חר בו מהרבה דברים שכתב בעמיתים אלו. אה
 כל אלה ידי עשתה לתקוע יחד במקום נאמן כי
 הוא היתד שכל הספר הזה תלוי עליו, ועליו
 חסובינה כל מלותיו ויהיו כל אלה נאם ה' בכוון דעתו
 לדעת עליון :

נשוב

שם שמים לעשות נחח רוח למצוה יתברך אשר בנחמם יכדם תכלית מכוונת אלו ואלל חסידיו גבורי כח לעמוד כבודו.
 אן הן הדברים אשר דעת ששחיו כבוד מלנו בשלישי סימן כ"ג לאמר שאין מתקיימים אל האלהים כי אס בנמאת האלהים עמם
 בעבור שכול יודע שגורם וכו', עד אמרו ויהי כהון להשלמחו חול השכינה משני שגלמו כשי עניניהם אשר כמה עמוד
 חסור. ה'א' מה שחיה חסור מהא אלהים. וכן' שחיה מקוננת בלב נאמן מתקבל וכו', ע"כ. ובכלל דבריו דבר
 ריב"ז חק הקדקא גזירה גזרתי וכו'. ואשר גם כן שריון ריב"ז למס שסורגל בו החבר במקומות לבלתי יתחא על כל דבר
 בעצ אשר יאמר כי הוא זה עד האלהים בנתינת טעם ברור על מעשהו, וכמו שאמר סימן ל"א אינו גזור שחיה הענין על
 סדק סוס, ואולי הוא על דרך נשון עמון ממה שיעלם במחשבה וכו', ע"כ. ובשני סימן ל"א בלא כל דברו ואינו גזור
 תלילה שפסוק המעשה הוא ה' הכר בו אשר וברחו. אלא מה שכול יודע ויחא וישאל ויבא חסור מהא אלהים יח
 שני שקבל קבול שלם מבלי שיתחכם בה שכלו הוא משולה ממי שיתחכם בה וחקר וכו' ע"כ, גם שם סימן ס' אמר כבר
 אמרתי לך שאין עקב בין שכלנו ובין ענין האלהי וראוי שלא נערה לנפש עלת אלה הגדולות והדומות לה. אבל לוי אומר
 אמר בקצת המחילה מבנתי שאזאר שהוא כן וכו' ע"כ. ראה כמה מתוקים ומכונים דבריו פיו ולבו שיש לרוח אמר
 קודם, ולמה שאמר גם כן (ויחא פ' שני שערין) אח חקונו ששמרו, דברים שבענין אלו שמשנים עליהם, ואלו כן
 אכילת חויר ולבישת שטעט ותיילת יתכה וסרסר מארע ושערר בתשאלה וסרסר ארוםם, ושמא תאמר מעשה סוס כן ע"כ
 פ"ה, אפי' הקדושים אין לך דבאה לטרייר כסם, ע"כ :

פ אמר הכוזרי נשוב אל עניננו והודיעני איך קמה תורתכם ואיך פשטה ונראתה, ואיך נתחברו הדעות אחרי אשר היו חלוקות, ובכמה שנים נתיסדה האמונה ונבנתה עד שנתחזקה ונשלמה, כי התחלות הדתות מבלי ספק לא תהיינת כי אם "ביחידים" (כ"א ליחידים) שמתנברים לעזור הדבר אשר ירצה האלהים להראותו והם הולכים ורבים ונעזרים בעצמם, או שיקום להם מלך עוזר ויכריח והמוזן על הדבר ההוא :

פא אמר החבר לא יקום ויגדל על הדרך הזה אלא הנימוסים השכליים אשר התחלתם מן האדם וכאשר ינבר ויעזר יאמר כי הוא נעזר מן הבורא ומלומד והדומה לזה, אבל הנימוס אשר התחלתו מהבורא הוא קם פתאום ואמר בו (כ"א יאמר לו) היה ויהיה כבריאת העולם :

פב אמר הכוזרי הבהלת אותנו בדבריך החבר : **פג** אמר החבר אבל הענין מבחיל יותר, כי היו בני ישראל משועבדים במצרים שש

קול יהודה

אוצר נחמד

פ נשוב וכו'. ונחור אל ענין הלשון המכר נסיתן כ"ז וכו'. והכוזרי נתחלל מדכיוו על אשר אמר כי אהנתו הסגולה מניי אדם ועל זה נמשך הוי"וה עד כאן, עד שהסיר הכוזרי מתיבתו מלבו וספק נסחו לכוותה על אז הדבר ונפק ממנו שיהיה מנבל וסוף ענין חורבנו : איך קמה תורתכם. כלזה אופן למטה תורת ישראל ויהיה מוססס וכולתה : ואיך פשטה, עד שהתעסק : ונראתה. ומתקבל אל עמים רבים ופשט עיניה מים עד ים וממזרח שמש עד מערב : נתרברו הדעות. כיוצא דעות האמונות אצל היו חלוקים על תורתכם : ובכמה שנים. כלומר כמה זמן יש מעט שהחילו האמונות לקרב עמם אל האמונה כולת המש מעט עד שקבלו כל בני העולם : והתחלות הדרות וכו'.

פ נשוב אל עניננו וכו'. הוא אשר נתיימ ממנו תהלה כאשר הפסקתי חוט אריגת ספורך בשאלת הסגולה סימן כ"ח והל"ב בשאלת ההתחברות סי' ס"ה, כי על כן יצאה מני ארץ אשר היית עמוק וכל סימן כ"ה וכו' על דבר אמת מתיבת התורה בזמריך כי הבורא יתב' פתח אל הענין ישראל אכי ה' אלהיך וכו' היא נהויה להם בעפרם. ועתה הודיעני נא לא דרכיה איך קמה תורתכם ואיך פשטה וכו'. והנה כנגד שלשה פנים דבר על התורה כפי רגילותם להמלא בהשלמת כל דבר. והם התהלה, חוססת, ועמידה ונחלת. כי כנגד התהלה אמר איך קמה, וכנגד החוססת אמר איך פשטה ונראתה, כי יחוסטו גרים בהפרסם עיניה, וכנגד העמידה אמר ואיך נתחברו הדעות, כי יקרה בהתפרסמה לעין כל שיאלו אנשים להתקומם עליה למען לא תקום ולא תהיה. וכפיוסורו המתיקום ההם וההכתיים יחברו אל הסכמה אחת אז תבנה ותוכן הדת וארמונה על משפטו יסב. ולהיות זה כלו תשלם בזמן לפי הנהגו אמר ובכמה שנים וכו'. ואמר נתיסדה האמונה כנגד היסוד וההתחלה. ואמר ונבנתה כנגד החוססת. ואמר עד שנתחזקה ונשלמה כנגד העמידה והנחלת. ואמר כל זה כמדבר בלשון עמנו כפי סברתו שקרה לתורתנו בזה כמקרה שאר הדעות הקדמוניות. וענין אמרו אשר ירצה האלהים כן לדעת אורו. למלאה עיניהם כפי סברתם שיהיה כן דעת עליו להתקומם ולהתעלה בנימוס ההוא בניי אדם. ועתה גל עיניך והביניה נלללות איך בלא כל אלה מכוונים כנגד מה שקרה למלך עמנו בהתייורו עם כל עזר כמו שיסופר עיניו בראש המאמר הבני, כי יגיד עם איך המלך נלה סוד תלמונה הגזווי לשר זבלו ותיקיה יחד ומקרה ומולו במערה, ונשגבם לאלהם היו מסתירים אמונתם עד שהתחמו וכו'. ולפני עיניו הוא מה שמכר כלן ההתנברות לעזור הדבר אשר ירצה האלהים להראותו וכו'. ועל צירוף כונה המחבר זרחה השמש :

פא הנמוסים השכליים. הדם זה הכוונת שבו אחת השילוסופים או זולתם. וכענין. שאמר השילוסוף שאמר ה' או ברם לך דם או קה לך דתה טמאויסם הכלליים אשר חבדו השילוסופים : ויעזר. ימלא עיניהם : ואמר בו. ר"ל הבורא יאמר לו הים, כענין שנאמר ויאמר אלהים יי, ואז כי יצא על עיניהם שיהיה ויהיה פתוחם : **פב** הבהלת אותנו בדבריך. כלומר שאתה מלגינ אחת דרכים מביניהם שאין סופן להשמע, כסמך שאין כן מנהג דבר ס' שיהיה מסת אל ספק פתאום, פי למעט הים עדיף :

פג אבל הענין מבחיל. כלומר כד היה לעולמים דבר לגלות סודם מעט מעט וכו' עד שרבו וכו' ובהתחזק וכו'. ולפני עיניו הוא מה שמכר כלן ההתנברות לעזור הדבר אשר ירצה האלהים להראותו וכו'. ועל צירוף כונה המחבר זרחה השמש :

פג אבל הענין מבחיל יותר וכו'. כי הדבר המסופר עין דקדוקי פרסין מבחיל יסר מסופר (ספר הכוזרי) 7

שש מאות אלה רגלי מכן עשרים שנה ומעלה מתיחסים אל שנים עשר שבטים לא נמלט מהם איש ולא ברה אל ארץ אחרת ולא נכנס ביניהם נכרי, מיחלים המועד אשר יעד בו ה' אל אבותם אברהם יצחק ויעקב שינחילם את ארץ כנען, וארץ כנען היתה בעת ההיא בידי שבט אומות בתכלית "ההצלחה והחזקה" (כ"א הרוב והחזקה וההצלחה), ובני ישראל בתכלית הדלות והעוני ביד פרעה הורג את בניהם שלא ירבו, ושלה משה ואהרן עם הולשתם ועמדו כנגד פרעה עם חזקתו באותות ובמופתים "ובשגוני" (כ"א עם שגוני) המנהנים, ולא יכול להסתיר מהם ולא לצוות עליהם ברע, ולא למנוע עצמו מעשר מכות אשר חלו במצרים במיטיהם ובארצם ובאזורים ובצמחיהם (כ"א ובצמחם) ובכהמתם ובגופם ובנפשותם שמת מהם ברנע

קול יהודה

אוצר נחמד

מסופר דרך כלל. והנה מקום חמו אשר מלא לו נאום להרחיב גבולות הספור אשר פתח בו בראשית אמריו סימן י"א בלמרו אלהם ממחויבים נמלתי אברהם יצחק ויעקב המוציא את בני ישראל משלח אברהם וכו'. ואשר חזר עליו סימן כ"א בלמרו וכן פתח דבריו אל המון ישראל אכתי ה' אלהיך אשר הואלתיך מארץ מצרים וגו'. ובפסוק כ"ז בלמרו אך יהודה אמו חייבין מה מפני שהולתמו ממצרים. כי שם האסב הספור נתהגבל בלמרו דבר מן שלבן בראשית סי' פ' ללמרו נשוב אל עינינו וכו', כמו שזכרנו. ועהה הואיל בלמרו הגדולה והנוראה אשר קרו בגלגוליהם עד שבאו לכלל ישוב קבלה התורה על ידי מפלאת המים דעים אשר כל אלה בפרטותם יצאילו השומעים עד מאד. ואין הספור יוצא מידו שפתו כי יוצא מצרים מהיחסה מאד לנהיגה התורה להיות התורה הכלית יוצאם משם בלמרו בהוליות אל העם ממצרים העבדון אל האלהים על ההר הזה. ובהתהלל התורה דברו בראשון יש זכרון יוצא מצרים בלמרו אכתי ה' אלהיך אשר הואלתיך מארץ מצרים וגו'. וכמו שהעיר ההבד אל און הכוזבי בדבריו הקודמים אשר אליהם הספור היה הוצר ומתגלגל. והנה סדר הדברים

מלאי יחס: מתיחסים וכו'. כולם יודעים יחסם עד קטנים: לא נמלט מהם איש. להיות נכנס נדת המצרים: ולא נכנס ביניהם נכרי. כלומר שלא היה כנס עירוב ממונות מרע המצריים, ונמ"ש חז' אהם היה ופסקמה הכוזב וסוף שלומים נח דבני שטיס לה כן מן מצרי: מיחלים. מקיים: אשר יעד. מלה יעד משמתיס בו בלשונות טיולוטוסיס מצני עטנו על לשון נדר והבטחה מלשון אס לבנו ייעודה וכן שמשו משה ומי יעד (מיכס ו'): עם דוולשרת. בעט שטיס בגלגולס בתכלית החולשה והירידה, אמת' ויסי נימסיס הכריסיס הסס וימת מלך מצרים ואלתמו בני ישראל וגו' וישמע אלהים וגו' ומשה היה רועה וגו': עם יחזקתו. מלכות מצרים היתה בעת ההיא בתכלית ההגלה ונוראה למלכי ארץ כנודע מצדני חז' ולא יכול להסתיר מזה. מלך גדול כמזהו לה היה כמזה לנאות עליהם שלא יעזבו לכנסו נכילכו: ברע. ליתן אותם בדיט הסודר או גלגולס: במימיהם ובארצם וכו'. כמס הנכב'ע בלמרו ולא ספוק ויחמר כי וגו' כי אה עשר הארץ, כשגלס מכות הכלשותם ססס דל'ץ היו ניסודותם הכלים ססס עשר ומיסי וסס ע"י אהרן סריסה מדרגתו פחותה ממשה. והמכות שסיו עדי ימי משה כמססו היו כעלוינסיס וואו בלוייר וסס הכרד וסלכרס ססרתו סריסס והכושך ססיס בלוייר גס כן, כמו שמתלה משה עלינוס על אהרן. וכנתינס זו מספר הסדר סמכות

הבאים כי חזר זך אהרן. כי מלא היצי לו שהתורה נמנה לנו להיותה כלי נאום להתחברות כדברו יתב' אלנו, ופזר ההתחברות ראוי לנו מלד היותנו נקראים הסגולה. אהרן כן פנה עמו לחזור על כל אלה, בלמרו החל ובדלשון בלה. כי תמלה הורה. על עיני הסגולה וסל'ע על עיני ההמחברות, ועמה הואיל בלמרו עיני גטינה הורה עם הקדמת יוצא מצרים הקרובה אליו בלמרו. וכבר היה דברי ראשון לי סימן כ"ס על השקף הסדר עד סוף המאמר יעייני שמה. ובהלתיך העיני בהשקף הספור עם כל פרטיו כיון ההכר להעלות קיום חזקן ללמחה חורמתו: לא נמלץ מהם איש. כ"א סלס בלמרו מצרים: ולא ברה וכו'. ללמרו אלהם, בלמרו בפרטות אל ארץ אחרת: ולא נכנס ביניהם נכרי. כ"א שמשו בגלגולס יחס. ולא שמו אה שמה ולא שמו אה לבוסיס ודמס ומלבוסיסה כמחמר הממיוו שדרשו על זה ויהי שס לגוי וכו'. תלמד שטיס ישראל מציניסיס שס, כ"א ניכריס ורשעניסיס ובגלויסיס מן המצריסיס לה עבר זד בתוכס ועממס ספרי היחסים למשפחותיהם, והכריסיס הגלויסיס היו ניכריסיס מהס בלמי עמס, לבדי המרבי'ץ פרשה במדבר על פסוק ויחילו עם משפחותם חז'ל, אכל ויחילו עמנו חלודותם משפחותיהם לגבי אנוסיס. והכעס למר כן כלמר אוו אורס משה כן מפי הקב"ה נקרה לו כל העדה בלס אל פתח אהל מועד מן מערב רב אשר לא מצני ישראל המה כי ניכריסיס היו בזה מיוסי שיאלו ממצריסיס, ע"כ: במימיהם וכו'. הגביל עשרת המכות בחלוקה נלמלה אשר בה ניכיר ונדע ארץ היה היזקן מחפשיס בכל אחד משלשה היסודות היודעיסיס שלמחנו שוכניס אלסס, ארץ מייס וואיר. וגס בתורכביסיס מהס למדרגותיהס, זומה חי ומדבר, כן לגוף ביסוריך הן לגפש במיתה. והקדיסיס יסוד המיסי עם היומו למעלה מיסוד הארץ להמטכו בזה על סדר המכות, כי המיסי נקו החלה גרס ובפלמדיסיס וסמר כך הארץ כבניסיס וסלוייר בתשך. ועס היות ממות אחרות מפיקות צינתיסיס

ברגע אחד בחצות לילה כל בכור בבתיהם ואין בית אשר אין שם סת זולתי בתי בני ישראל. וכל המכות האלה היו באות באזהרה ובהתראה ובמועד ומסתלקות, כדי שיתברר כי הם בכונה מאת אלוהי הפץ עושה חפצו בעת שיחפוץ, לא מצד הטבע ולא מצד הכוכבים ולא מצד כשפים ולא במקרה. ואחר יצאו בני ישראל בדבר השם בלילה ההוא בעת שמתו בכוריהם מעבודת פרעה, והלכו דרך ים סוף ומנהלם עמוד ענן ועמוד אש הולכים לפניהם ומנהיגים אותם, ונגידיהם וכנהניהם שני הוקנים האלהיים משה ואהרן היו בעת שנתנבאו בני שמונים שנה ויותר.

ועד

אשר נהגד

המכות נסדד למעשה ולמעשה, נתחלה כיבוד מים ועשר, והח' כיבוד לזר העליון עליו, והח"ו נכה כלומה סוחר וכבוד מיסוד פשוט, והארז' נכחה סוחר מדרגה יומר עליונה כן כלומה, והח"ו מכה הגוף מבני אדם כמו מכה שהפין סוחר נמדד יומר על הנעל חי, והח"ו נכחה סוחר סוחר המדרגה העליונה והיא מכה בכורות. כרי שהיו המכות ככל הלזקי הנכרחים שנעול למען ידע כי לה' האלק ומלואה והוא המשיגה ככל האק וכלל פרע מקטן ועד גדול סכנהאליס: כל בכור בבתיהם ואין בית ארז' כלומר לא הים מתאר עמינו האנושא, ר"ל כי קטע מעמינו הדבר והסגפס שבכתי אבר יתחיל הדבר שם יתמו האליסיס כולם ומעט מהס ומעט כדך הדוש, והארז' ימלט מן הכורז' ומעט כולל וכיחו, וכן היו מתיס הכורזיס ככל בית וביח' והסארז' נשארז' נתיסי, למען ידעו כי נכספחה רכס מן השמיסי ירדס מסס זו עליסיס למען יתלחו אה בני ישראל שסס מדרגתס ככור עגד כל העמיסי ממ"ש בני ככורי ישראל: באזהרת. שהיסי מתיס לו שכלל אה בני ישראל: ובהתראה. כי אה מן אהס נשלח הנינו וגו': ובמועד. שקבע לו זמן, כמו הנינו מיחל מזה ארביה נגזוז: ומסתלקות. הכורז' מעליו נעט סתקת' לפני מזה כמועד שאלר לו, האק שהי"ו ידע שיקס אה לבז ולא יתח' אוחס, ועוד שהיסי ראו שאל יכורז' מעליו עד שישלח אוחס מקדס, אק שידע כי מסי' יאק הדבר ומלכותו ככל מלה להרע ולהיטיב: הפץ. יס לו רלון, סיכך דעט הפילוסופ' כסימו' א' אבר סוירז' עקמ סמינו כלארז' און אהל הטורל' לון: עושה חפצו. לשטופ דרכי הטבע כסי גרזת חכמתו, לאסוקי דעות סכמיסיס נביסיס: בעת שיחפוצ' סיסיס על פי מערכת סכמיסיס לפי הומיסיס המתוייביסיס על סנינון לפי מלכס, אוחס כלא סכמות כסי סהתהלס, וסכו נעט סכנע פרעה ודקק מלגני משה שיסורו: וארז' יצאו. והארז' כן יצאו כמו והארז' כלא משה והארז' (שמות ה'): והלכו דרך ים סוף. גלי דרך ומלולו מדרג' זיס: ומנהלם. כסן מעליס הדךך לפיסיס: ובנהניהם. שריסיס כמו אחס כסן לעולם (ההיסיס ק"י), מוויק' כסיסיס שולל (לויז' י"ב): בני שמוסיסיס שנה. סנת סהכרז' ג"כ לזכור מעלה משה והלכין כנבואהס

קול יהודה

ראה להיכיר את אלו שבעמם היכודות סמוכות ולעלותם. אכן כמורכבים הפש לו דרך אחרת כבהניה סדר המדרגה לבעלי הנפשות, כי עש היות תחלה במציאות מפת הערוב המזיק לפי הנראה לאדם ולבהמה כאמרו תשחה החרץ מפני הערוב, וכן הדבר שמה בו כל מקנה מזרים, וכמו כן השחין בדםם ובכבהמה, והארז' כך הנרד והאחרנה להלקות הזומה, אף גם זה הקדיס הזומה לחי לפי סדר המדרגות כאמור. ושני הסדר הזה היה לו כמורכבים ברלוותו כי לא יוכל לשמור סדר המכות על סדר הלזקיין אשר לאדם לאדם ואשר לבהמה לבהמה כי עירוב פרשוית ראה לבז בעיניס יען לקח האדם לפני הזומה ולאחריו, ואס כן כיון שגדחה סדר המכות נדחה. ויעמוד ויפלה כי סוז ויפיה לכבור סדר קייסי לפי שדר הבולות בעלי הנפש אלו ין הלזקיין: באזהרה. כלארז' כלארז' שנה אח על עמי ויבנדוסי: ובהתראה. כלארז' כי אה חייק מבלה' וגו': ובמועד. שכן מלינו בדם שריסיס אהין כמטה ויך אה המיסי אשר ביחור' לטיני פרעה ולטיני עבדיו, ומיד נהפכו מימיו לים כפי אשר אשר עודיו לאמר הזה אכרי מזה כמטה המד' כדיר עודיו אהר המיסי אשר יורס והפכו לדם, שכהמו כפירושו מיד פתאום לפתע. וכערוב נאמר למחר יהיה ימיה הים. ובדבר ככוב ימיסי ה' מועד לאמר מזה יעשה ה' הדבר הזה בחרץ. ובכרד הניי ממחר כעת מחר אלו. ובאחרנה הניי מציח מחר ארביה וגו'. ובמכה בכורות ויאמר משה כה אמר ה' כהנה היליכ וגו', ואס לא מחר מועד כימר המכות למד סחוס מן התפורס: ובסתלקות. ר"ל שסתהלקות ג"כ כמועד כלארז' נלה כקיסה. כבהניה הנלכרדעיס ככוב ויאמר למחר ויאמר כדכרך למען חדע כי אין ה' אלהיט. וכערוב נאמר וסר הערוב מלפניה מעבדיו ומעמו מחר. ובכרד ויאמר אלו משה כלאחי אה העיר וגו' והכרד לא יהיה עוד: לא מצד דמשבע. המלל כדכר הלוקי: ולא מצד הכוכבים. כי רשמיסי מושפעסיס מהס לעה מלל המערכת על מלכ קי וכן: ולא מצד כשפים. שמכחיסיסי פמליח של מעלה על ידי עירוב הכמות הטבעיסיס: ואחר יצאו. ר"ל והארז' כן יצאו: ונגידיהם וכנהניהם שני הוקנים והארז' וכו' היו וכו'. שיעורו ונגידיהם וכנהניהם שסס שני הוקנים וכו' היו וכו'. והארז' שני הוקנים והארז' וכו' היו בעת שנתנבאו בני שמונים שנה. כי אחסיס כשיסיסיס חכמה, ובכן הורה על שלמותס כבהניה, וכמו שכתב הרמב"ם על סוכי עשהוסיס שנה וגו' וכו', הזכיר כשיסיסיסיס ולא מללמז בכל המקרא נביאסיס שחזקיס חכמוס סהסכנולו כזקוקהס רק אלה, כי מעלתס גדולה מכל הנביאסיס ולהס לבדס היה מדכר ה' כעמוד ענן וכו', ע"כ. ולא יאל מכלל לעמו מה שזכר למעלה ששלה משה והארז' עס תלשהס, לומר כי זקייסי היו זרועסי לא

דמשבע. המלל כדכר הלוקי: ולא מצד הכוכבים. כי רשמיסי מושפעסיס מהס לעה מלל המערכת על מלכ קי וכן: ולא מצד כשפים. שמכחיסיסי פמליח של מעלה על ידי עירוב הכמות הטבעיסיס: ואחר יצאו. ר"ל והארז' כן יצאו: ונגידיהם וכנהניהם שני הוקנים וכו' היו וכו'. שיעורו ונגידיהם וכנהניהם שסס שני הוקנים וכו' היו וכו'. והארז' שני הוקנים והארז' וכו' היו בעת שנתנבאו בני שמונים שנה. כי אחסיס כשיסיסיסיס חכמה, ובכן הורה על שלמותס כבהניה, וכמו שכתב הרמב"ם על סוכי עשהוסיס שנה וגו' וכו', הזכיר כשיסיסיסיס ולא מללמז בכל המקרא נביאסיס שחזקיס חכמוס סהסכנולו כזקוקהס רק אלה, כי מעלתס גדולה מכל הנביאסיס ולהס לבדס היה מדכר ה' כעמוד ענן וכו', ע"כ. ולא יאל מכלל לעמו מה שזכר למעלה ששלה משה והארז' עס תלשהס, לומר כי זקייסי היו זרועסי לא

אך העת הריא לא היו להם מצות כי אם מעט מורשה מן היחידים והם מאדם ונח, ולא בטלם משה אבל הוסיף עליהם. ואחר כן רדף אחריהם פרעה (ל"א וחילו) ולא

קול יהודה

השופע למו רק ימין ה' עשה חיל. אלה שאפשר לנגסם בזה מלך הגלומים בנשם לא כחה עשו ולא עם ליהם: לא היה להם מצות כי אם מעט מורשה מן היחידים וכו'. שים פיך אל דברי הרמב"ם פ"ט מהל' מלכים ומלחמות בלחמו על ששה דברים ונמוה אדם הראשון, על ע"א ועל ברכת ה' ועל שפיות דמים ועל גלוי עריות ועל אלו ועל הדיים, ואע"פ שכן קבלה בידיו משה רבינו והדעת נוטה לכן מכלל דברי תורה, יראה שעל אלו נאסו. הוסיף לנה אחר מן הכי שנאמר אך נצר בנפשו למו לא חללו, נמאלם שבט מזה. וכן היה הדבר בכל העולם עד אברהם. בא אברהם לנאסו ימר על אלו במילה. והוא ההפלה שהריח. ויחנק הכריש מעשר והוסיף חמלה אחרת לפנות היום. ויעקב הוסיף גיד הנשה וההפלה ערבית. ובמלכים נאסו מעשר במצות יחזיות. עד שבה משה רבינו ושלחמו אחרם על ידו, ע"פ"י. אלו הם היחידים אשר היו המצות מורשה מהם עד בוא מרע"ה. והם כן חימה על עצמו למה אחר מאדם והם והשמים זכרון האחרים מורשים מצות גם הם. אלה שמוכל לומר כי זכר אדם להיוומו ראשון ליתרם האדם, ונהם הוא הנחדשה בו היישר אחר המבול. וכאלו אחר מי שים אדם פלי ארץ היו המצות מורשה מן היחידים כי החלת דבר ה' באלדם על שש מצות ונבנה על מצוה אחת מכלה. ונבם אחרי כן בזולהם זו לנו ספור לכן. ובכן הכין לו הדבר אל שפרו אח"כ כי מעט אשר היה להם מן המצות לפני בוא מרע"ה וילרין לרבו על ידו בנייתם החורה המלחה להם שלמות בלתי סובל חוספה או מגרעה. ואמר חמלה דרך כלל היחידים ההם, ע"פ"י היחידים המפורסמים אשר היו בדורות חלפו לנו, אח"כ פרט אדם ומתקבצם בזולתם מן הטעם אשר זכרנו. או שרמו בלחמו היחידים ההם אל אברהם יחנק ויעקב המזכרים למעלה כמסקא פ"ז. ואח"כ זכר אדם ונה אשר מהם ירופה השבע מצות, והה שקראו ירופה היחידים ההם מזכרים בדבריו הקודמים, וכדי לנרץ הכסופר בדברים דומים ומתחייבים. ומה שקראו ירופה היחידים ההם בשם מצות לא כיון כי שפתיים אמת מאלה הבורא יח' אשרי כמקומו סימן פ"ו יורה על היוםם המפורסם עד יום מתן תורה אך ידבר אלהים עם האדם רק משבו היותן מצות אשמים ועצרים מאלה האלהים וכמו שיבא. והיתה מחשבתו אמת בקלה כמו שגילה ממנו מעשר המיוחסת ליתחק ויזולו בו ממה שעלה זכרנו בדברי הרמב"ם המובאים למעלה. ולא בשלם בשישה אבל וכו'. אם רוח השואל יעלה עליך לאמר איך ידקו זה עם זה מה סבוכה סימן פ"א: כי לא יקום ויגדל על הדבר הלא אלה הימוסם השכליים וכו', והלא גם בני דבר ה' פחלה במצות היחידים ההם אשר הוסיף להם ששה המצות שהתחיל בו אח"כ ענין הסורה האלהית, ואיך ח"כ קמה פהאום כהנאי הימוסם האלהי שזכר שם סימן פ"א. מקומך אל המה ותף אדם לחור על מה ששנינו בחם' הולין ה"א גיד הנשה בסיוני נאמר אלה שזכרנו במקומו. וכמה שם הרמב"ם שים לך על העיקר הגדול הכולל במשנה הזאת, והוא מה שאמר בסיוני נאמר, לפי שאלה הראית לדעת שכל מה שלא מרמזים לו עושים יסוד איך? אלו עושים אלה במצות הקב"ה ע"פ"י מרע"ה, ע"פ"י אחר ז' לנביאים שלפניו, כען זה שאין לזכור אבר מן החי אינו מפי שיהקיים איסור אבר מן החי. וכמו כן אין אלו מלין מפני שאברהם פליט אבר מן החי כמה שזוהו בסיוני שיהקיים איסור אבר מן החי. וכמו כן אין אלו מלין מפני שאברהם פליט מל עצמו ומלפי ביותו אלה מפני שהקב"ה זיה ע"פ"י משה רבינו צמוול כמו ששל אברהם אבינו פ"ה.

אוצר נחמד

בנוחלים: מן היחידים והם מאדם ונח. לומר אדם נאסו על שש מצות, ומה שזכרנו על אבר מן החי, הכי שבע מצות שנאסו עליהם כל בני עולם וישראל בכללם. אע"פ שהגמרא דסנהדרין (דף י"ז) משמע שאדם נאסו על שבע מצות. סנה הרמב"ם כתב פ"ט מהל' מלכים שנה נאסו על אבר מן החי, וכמה כ"מ שהוא מאוס דהכי משמע דסבר כרז יאסו אחר רב (דל"ט) דלמר אדם הראשון לא הוה לו כל לאחילה, ולא אחר מן החי בלבד היה אסור לו רק לפיטו בני הבקר והלך פ"ל דנה נאסו על אבר מן החי, ומ"מ מן היחידים, ר"ל אותם היחידים שזכר בסימן מ"ו שהיו לבן האדם וכולונו הם קבלו אלו המצות איש מפי א"ה. ואע"פ שזכרנו שם כמה שאברהם הוסיף מצות מילה וההפלה שהריח, יחנק הכריש מעשר וההפלה לעשות היום, ויעקב הוסיף גיד הנשה ונמלה ערבית, ובמלכים הוסיף מעשר מצות ירופה, והם כן הם אחר מאדם ועד נח ובסימני האחרים, וכבר נחקקה לנו סנה בנל קול יסוד. ול"י שלא זכר רק המצות אשר פ"י חייבין עליהם ונעשים בדין האדם כמו שבע מצות שאמר ע"פ"י שכן נה וכבר עושים. ויורק נראה לומר שבאמת לא קיימו רק מצות ל"ח לא מצות עשה אלא היה סקוק בידם לעשותם מתחמת עבודתם, ותדע שזכר מצות מילה לא קיימו במלכים אלא יתן להם מצות מילה עד ליל יחלחם ממלכים ע"פ"י רש"י ע"ל בסדר ב"א כמסקא והיה לכל למשפחה, אע"פ שזכרנו שם ע"ל לזכרנו וזכרנו, ומכל שכן שאר המצות שקבלו האבות מעמלן ולא נאסו זרעם עליהם: ולא בשלם בשישה. כלומר לא בעל משה אלא השבע מצות מן הענין שהאדם הקב"ה לכל בני העולם ובני נח עדיין חייבים בהם עד היום ולא נעלם מהם, ורק לבני ישראל שם הסגולה הוסיף מצות. משמע א"ל יקבע עניינן מה שאמר הכהן שהיה האלהי יקום פתאום ויכיר אף כאן נאסו בחטאיך רק שבע מצות הא"כ וסיפוי עליהם מצות, וכמה שהתחיל הרב בעל קול יסוד, כי השבע מצות לא נאסו מזה ששה בני ישראל ובחרי ה' אך רק מזה ששה חיים מדברים ויחייבו מזה כלל בני אדם שבוך בני נח. ושאר המצות הם מיוחדים להם בלבד וזה

ולא נצטרכו אל כלי מלחמה ולא היו העם מלומדי מלחמה, לקעקע עליהם (ל"א להם) את הים ועברו בתוכו ומבע בו פרעה וחילו והשליכם הים ומתים ליעני בני ישראל. והדבר ארוך וידוע :

פד אמר הכוזרי זהו הענין האלהי באמת, ומה שנתלח בו מן המצות ראו לקבלו כי אין נכנס בלב "מאמתו" (ל"א מחמתו) ספק מן מכשפים ולא מתחבולה ולא מרמיון, ואילו נרמה להם המכות והבקע הים ועברם בתוכו ולא ידומה להם הצלתם מן העבדות ומות מעבדיהם וקחתם שלום והשאר טמונם אצלם. וזה עקשות מאפיקורסים :

פה אמר החבר ואחרי זה יותר מזה שעמדו במדבר ארבעים שנה מקום אין זרע והוריד להם נברא יום יום מלבד השבת אכלוהו ארבעים שנה :

אמר

אוצר נחמד

זה קם להם פתאום עם גלושום: ולא היו מלומדי מלחמה וכו'. הביא ראיה שלא היה נכנסים בהם שום מזר ומזד טעם, כי אין זורך ככל זה ביד ה' אשר לא תקצר והקץ ה' יליים פתאום עלי השמות והקדמות :

פד ומה שנתלה בו מן המצות. המצות שהיוס יצאם מריס. כלומר מד שזמות נמר ה' מכל טעמים ועשה להם נעלות כלם, לאויים הם לכל המצות אשר נקם להם כבודו יצוה מה שלא עשה כן לכל נוי. וכוס היסם לדברי הסדר כי פחה דרכיו לאיור טעור, ועל יסון היסם נמה שגאל אומו על אמונתו כפיסן י' ויהיה ראשית מאספת שזמין בלטיה האסום כפיסן אף בני ישראל ממריס: ואילו נרמה. כלומר שאם ח"ו נרמה והאמר דרך מכל רחוק כי נרמה להם סבל בחיות טינים ונעשות, כאל לא בעיני עשות והלמוסם אשר יאמרו נאפס ילא חצי ממך עו הרודס בהם נחקה: ומות מעבדיהם. סכל המריסם אוכלו ממים לנפיהם וסם לקחו כל שלום: והשאר ממונם. בעל הממון אלנם, ואולם אחיות טינים לא יעמוד רק כמפע נרע, ואחנתו רוחים כי בעלי הכסף ואחתי טינים ע"פ סרוב נפיה כסן מדליח איסר: עקשות מאפיקורסים. לא יאמר

אמר

אוצר נחמד

זה קם להם פתאום עם גלושום: ולא היו מלומדי מלחמה וכו'. הביא ראיה שלא היה נכנסים בהם שום מזר ומזד טעם, כי אין זורך ככל זה ביד ה' אשר לא תקצר והקץ ה' יליים פתאום עלי השמות והקדמות :

פד ומה שנתלה בו מן המצות. המצות שהיוס יצאם מריס. כלומר מד שזמות נמר ה' מכל טעמים ועשה להם נעלות כלם, לאויים הם לכל המצות אשר נקם להם כבודו יצוה מה שלא עשה כן לכל נוי. וכוס היסם לדברי הסדר כי פחה דרכיו לאיור טעור, ועל יסון היסם נמה שגאל אומו על אמונתו כפיסן י' ויהיה ראשית מאספת שזמין בלטיה האסום כפיסן אף בני ישראל ממריס: ואילו נרמה. כלומר שאם ח"ו נרמה והאמר דרך מכל רחוק כי נרמה להם סבל בחיות טינים ונעשות, כאל לא בעיני עשות והלמוסם אשר יאמרו נאפס ילא חצי ממך עו הרודס בהם נחקה: ומות מעבדיהם. סכל המריסם אוכלו ממים לנפיהם וסם לקחו כל שלום: והשאר ממונם. בעל הממון אלנם, ואולם אחיות טינים לא יעמוד רק כמפע נרע, ואחנתו רוחים כי בעלי הכסף ואחתי טינים ע"פ סרוב נפיה כסן מדליח איסר: עקשות מאפיקורסים. לא יאמר

אמר

אוצר נחמד

זה קם להם פתאום עם גלושום: ולא היו מלומדי מלחמה וכו'. הביא ראיה שלא היה נכנסים בהם שום מזר ומזד טעם, כי אין זורך ככל זה ביד ה' אשר לא תקצר והקץ ה' יליים פתאום עלי השמות והקדמות :

פד ומה שנתלה בו מן המצות. המצות שהיוס יצאם מריס. כלומר מד שזמות נמר ה' מכל טעמים ועשה להם נעלות כלם, לאויים הם לכל המצות אשר נקם להם כבודו יצוה מה שלא עשה כן לכל נוי. וכוס היסם לדברי הסדר כי פחה דרכיו לאיור טעור, ועל יסון היסם נמה שגאל אומו על אמונתו כפיסן י' ויהיה ראשית מאספת שזמין בלטיה האסום כפיסן אף בני ישראל ממריס: ואילו נרמה. כלומר שאם ח"ו נרמה והאמר דרך מכל רחוק כי נרמה להם סבל בחיות טינים ונעשות, כאל לא בעיני עשות והלמוסם אשר יאמרו נאפס ילא חצי ממך עו הרודס בהם נחקה: ומות מעבדיהם. סכל המריסם אוכלו ממים לנפיהם וסם לקחו כל שלום: והשאר ממונם. בעל הממון אלנם, ואולם אחיות טינים לא יעמוד רק כמפע נרע, ואחנתו רוחים כי בעלי הכסף ואחתי טינים ע"פ סרוב נפיה כסן מדליח איסר: עקשות מאפיקורסים. לא יאמר

אמר

אוצר נחמד

זה קם להם פתאום עם גלושום: ולא היו מלומדי מלחמה וכו'. הביא ראיה שלא היה נכנסים בהם שום מזר ומזד טעם, כי אין זורך ככל זה ביד ה' אשר לא תקצר והקץ ה' יליים פתאום עלי השמות והקדמות :

פד ומה שנתלה בו מן המצות. המצות שהיוס יצאם מריס. כלומר מד שזמות נמר ה' מכל טעמים ועשה להם נעלות כלם, לאויים הם לכל המצות אשר נקם להם כבודו יצוה מה שלא עשה כן לכל נוי. וכוס היסם לדברי הסדר כי פחה דרכיו לאיור טעור, ועל יסון היסם נמה שגאל אומו על אמונתו כפיסן י' ויהיה ראשית מאספת שזמין בלטיה האסום כפיסן אף בני ישראל ממריס: ואילו נרמה. כלומר שאם ח"ו נרמה והאמר דרך מכל רחוק כי נרמה להם סבל בחיות טינים ונעשות, כאל לא בעיני עשות והלמוסם אשר יאמרו נאפס ילא חצי ממך עו הרודס בהם נחקה: ומות מעבדיהם. סכל המריסם אוכלו ממים לנפיהם וסם לקחו כל שלום: והשאר ממונם. בעל הממון אלנם, ואולם אחיות טינים לא יעמוד רק כמפע נרע, ואחנתו רוחים כי בעלי הכסף ואחתי טינים ע"פ סרוב נפיה כסן מדליח איסר: עקשות מאפיקורסים. לא יאמר

אמר

אוצר נחמד

זה קם להם פתאום עם גלושום: ולא היו מלומדי מלחמה וכו'. הביא ראיה שלא היה נכנסים בהם שום מזר ומזד טעם, כי אין זורך ככל זה ביד ה' אשר לא תקצר והקץ ה' יליים פתאום עלי השמות והקדמות :

אמר

קול יהודה

וקן אלה המשה אין אלו הולכים אחר איסור יעקב אבינו אלא מצות מרע"ה. הלא תראה מר"ג מצות נאמרו לו למשה כסויו וכל אלו מכלל המצות, ע"כ: ולא היו וכו'. ר"ל מה שלא הוצרכו לכלי מלחמה רק היה מהפלגה נבוכרסה כי לא היו מלומדי מלחמה נק מהם ה' יהיה זהו ורדע עוזי' הושיע למו: **פד** וזו הענין האלהי באמת. הוא הענין האלהי אשר זכרה פימן כ"ו לאחר וההתברות כבודו אלוס וכו', וסימן מ"ג במדבר אמרו אשר נראה על ידו להמן ההתברות הדבר האלהי וכו'. גם כפיסין ע"ס מרלשית דבר עד אחרינו: ומה שנתלה בו וכו'. ר"ל הלק המצות הנמשך וזה מכה הענין האלהי המבכר כל רצו בנפלותו הכן אשר עשה עמכם להפליא ביציאת מריס, ראוי הוא להקבל מד עמנו אע"פ שלא היה מהתפרסם אלנם מעמד הר סיני שיצור אח"כ. ורמו כפרס אל המצות התלויות בענין יציאת מריס קקרבן פמה וקדוש כבודות וחלום: כי אין נכנס בלב מאמתו וכו'. ר"ל שגזר על אמתה לא יהיה לנו עוקץ משום ספק כפיסין וכו': לא טבשפים ולא מתחבולה. לא כהרסומי מריס העומים בלטיהם ובלהייהם אשר על בוארם אמרו חז"ל בלטיהם אלו מעשי עדים, בלטיהם אלו מעשה כפיסין. וכיון שעתידו הנעולה בהן במתנה כור מריס מקום משפט ההתנועה במעשה עדים שמה הרשע במעשה כפיסין, אין ספק כי סר לאם מעליהם לא יוסק בעינים משום מעשה כפיסין או התנועה מעשה עדים: ולא מרמיון וכו'. שהייה הכללות הכן דרך אחיות טינים שאם כן לא היה נמשך מן הדמיון הוא מציאה ריחו והלאה בפעל נמור: וזה עקשות מאפיקורסים. ר"ל לייחם הדברים אל התנועה מעשה עדים וטעם שזמין מריס לא הודו למשה רק על גדולתו מהס כבוד החכמה היא שנטרדו. זו פתחה וימר וכמאמר ביוס"ו הכלדי בנקיעת ים סוף פי רשע מההה לו. כי הם אמנם דברי עקש ופתולול מאפיקורסים, האומרים לאל סר ממנו, כמו שיצא כחמישי פימן ה' :

פה יותר מזה. ר"ל יומר מבייל ממה שספרי עד היה אספריה נא לך מד היה הספר המחמד בדברים נעמדיים משך זמן ארוך. והדבור היה חוזר לאמרו כחלה פימן כ"ג אכל הענין כחכל יומר וכו'. ועכשו מוסיף עליו כחלה מוסלגה: להם נברא. כי ביציאת המשה היה סר שיצור פימן ל"א :

פן אמר הכוזרי גם אלה אין בהם מדה מה שמתמיד ארבעים שנה לשש מאות אלף איש והגלוים אליהם ירד ששה ימים ויסתלק יום השבת, אם כן חובה לקבל השבת מפני "שהיה" הענין ("ל"א שהענין) האלהי נדבק בו : **פן אמר** החבר השבת מוזהר עליו מזה ומבריאת העולם בששת ימי בראשית וממה שאני עתיד לזכרו, והוא שהעם עם מה שהאמינו במה שבא ("ל"א בו) משה אתר המופתים האלה נשאר בנפשותם ספק איך ידבר האלהים עם האדם

אוצר נחמד

פן גם אלה . נסים אלו של ירידת המן מפני שהדגס נסים נראו בו מלבד ירידתו . וס' ס'ל' שהשאר חמנו לנטק הכאש , וזה רמז הסגר בלחמו כסומן שלמי זה הוריד להם לחם נכא יום יום . ס'ל' שנענש שבת ירד כסלויס . וס'ל' שבנת לא ירד : אין בהם מדה . א"ל' להרבים צוה כענין זכר הראש"ב ס'ל' המן כלפי נשפוי המין אבר אמר שהיה כדמות מן סוירד בענש בלחמו אלו , והוא ז"ל הכיב צוה אז לשבר כדמות טעוה , החלטה שאינו יורד היום נמדד היה צוה מן ושקר ענה המין הזה כי הכר הזה ידוע , ר"ל הר סיני עוד ידוע היום , ועוד אף במקום סוירד אינו יורד רק בניסן וכא"ל , גם הנוהר הכאש כנוקר ולא ירד בשבת כנוקר לפני זה . וכן כן דברי הכוזרי : אם כן חובה לקבל . ר"ל מכלל למדנו חיוב קבלת שבת : שהענין האלהי נדבק בו . כלומר זה היום יש לו ענין ודבוקות כבוד אלהים מזהר בלחמו שבו שבת המן , ויש לשמירתו ענין יותר נעלה משאר מלות השמע שמקיימים אותם כעבור ששמונו מפי משה רבינו ע"כ , ואולם שבבת עיטיס ראו פליאות סודו מלא האלהים במה שלא ירד המן בשבת , והוא מלוח המורה יותר ופסני כן קראו כשם חובס וכמו שהוא בלשון הש"ס הדלקס נר שבבת חובס (שבבת דף ק"ב ע"ב ותוס' : ס) :

פן מזה . מיידע המן , וכן נלעוו על השבת כדכתיב ראו כי ס' נתן לכם את יום השבת , וטקפ על זה גדול כח מלחמו שהוא עדות על בריאה עולם וכו שבת אל מכל מלאתו : וממה שאבי עתיד לזכרו . שהשבת שורס ויורד לכל המלות והוא אחד מעשרת הדברות אשר פי ס' יקבנו לעיני כל ישראל בנתן תורה וכנוקר כמקון : עם מזה שהאמינו . ר"ל אע"פ שכבר האמינו כ"כ וכמשה ענדו לכל במופתים אשר נראו עיטיס : אך ידבר האלהים עם האדם

קול יהודה

פן גם אלה אין בהם מדה . למות הדברים כהחבולה ודמיון . ואמר גם לדמותם ולעריכס מלך מה שפין להם מדה , לא להעלותם במאזינס ושלו יחד , שכרי אלה החזקרים למהרונה אשר הפשאר החבר על אלה היותם מופסוים כהלה מופלגת , היו ראויס לגזירה אומר שפין צוה מדה מקל וחומר אלא שלא ירד לבחינת הכבל מדרגתה כי מיטייכו עדיף . רק להסכמתם יחד לבחלו היות להם מדה , ובכן יואוה בו חממר גם אלה : מזה שמתמיד וכו' ירד ששה ימים ויסתלק יום השבת . לא יוקשר הלשון הזה עם לחמו אחר כך ר"ל חובס וכו' . שכרי אין עיניו של חצר נשואות כספור הזה אל קיוס השבת , עם היות שסכסוכי לקח לו ממנו יחד לחלות עליו חובס קבלתו . אכל הוא מחובר עם לחמו למעלה גם אלה אין צוה מדה , ויפרש מה המה אלה , בלחמו כי הלהד מהס הוא מה שמהמיד ארבעים שנה לח"ל אלף איש וכו' , כי ההמדה דבר כפרסוס גדול מעידה על המחמה . והשני שהדגס ההוא המחמיד ירד ששה ימים ויסתלק יום השבת כי שמירת היום הוא עד שמי בדבר , ובכר כהב הראש"ב כ"ל המן זה הסם היה גדול מכל הנסים שנעשו על יד משה : כי נסים רבים היו בזמן ועמדו ארבעים שנה ולא כל הנסים האחרים , ע"כ : אם כן וכו' . הוא הדבר אשר דברתי כי מן הכבוד החזק לקח לו יחד לחלות עליו חובס השבת מפני שהיה הענין האלהי נדבק בו לבחמו רדה מן ביום ההוא כבשאר הימים :

פן השבת מוזהר עליה מזה ומבריאת העולם וכו' ומבזה וכו' . ר"ל שלש

למי נוטל להורות על חובתנו בשמירת השבת ולקריחו קדוש ה' מכווד . שאליו האכילו את המן עם הסתלקות רדתו ביום השבת ביום השבת ולא הודיענו כי בו שבת אל ממלכת שמים וחרץ , דינו היותנו מזהירים על שמירתו וכבודו וסדר נעסרתו . ואליו הודיענו כי בו שבת מכל מלאתנו ולא נתן לנו את השבת לא במקום ירידה המן ולא כקרבנו לפני הר סיני אשר שם העמיד לנו מזוה על זכירתו ושמירתו , דינו היותנו מזהירים עליו כי שבתנו כל היצורים , על אחת כמה וכמה אזהרה כעולה ומפולטת , שהחכילו את המן אשר הורידו בשאר הימים עם סלוקו בשבת , וכו נתן אל מכל מלאתנו , ונתן לנו את השבת במקום ירידה המן ההלל , וזהר לנווי כשקרבנו לפני הר סיני כלאשר נתן לנו את ההורה בעשרת הדברים ששם ערשיה כמו עיבאר . ואמנם לא רצה לבלאר הנה הטעם השלישי לחובתנו על קבלת השבת רק כחמו בלחמו ואמה שעהיד אני לזכרו , כי רצה להמשיך ולהודיע ענין מן החורה בסבותיו על הסדר , וכשיגיעו ללחמי שיש פורה בעשרת הדברים , אז יעלה ביאורו כי בלחמו ששם אמות האורה ופרשיה , אחד מכן מזוה שבת ושכבר קדמה מזוה עם הורדה המן : והוא שהעם וכו' . והואיל באר את אשר נקב בשם וסחמו בלחמו למעלה וממה שאני עתיד לזכרו . וההחיל בענין מן החורה וזכרו אל המעמד ההוא הנפלא כי צוה ימשיך ספורו על סדר ויכולל בו מה שהזכרנו אליו להשלמת ביאור המכוון : עם מה שהאמינו במה שבא ("ל"א בו) משה וכו' . כהנה כי עם היות שאלה המופתים הלהל המכריס האמינו העם במה שצ"ח בו משה מעליו המדרגה הלאה .

האדם, כדי שלא תהיה התחלת התורה מעצה ומחשבה מחמת אדם ואחר יחברו עור ואומץ מאת האלהים, מפני שהיה רחוק הדבור בעיניהם מולת אדם, בעבור שהדבור נשמי. ורצה ה' להסיר הספק הזה מלבותם וצוה אותם להתקדש הקדושה הצפונה והגלויה, ושם הדבר הנחויץ בה הפרישות מן הגשמים והאומן לשמוע דברי האלהים

איצר נחמד

האדם. עדיין לא תיטיב לבם להאמין כי ה' מן גשמים יפקח עיניו להספק על טעם טעם כוס כי אדם לסכל דמת לנמדו ולכריכו בעצתם ופקודות מיוחדות, כי אף יתחבר בגולה עם קדושה ורוחניותו עם סחמור טעור הוא, כלומר שאל הכוזרי בספרו ס"ח: כדי שלא תהיה וכו'. כלומר שכל המופתים אשר ראו לא הועילו, כי עדיין נשאר לבם מקום שיחשבו כי תחלת התורה יביא מעלה ומתעלה אדם (למעלה לו נמוכים יפריש) ונבטח בטעם, ומתחמך סקולוטו כפי' א' או ב' דה' רק דת לענין הכניעה וכו'. מחמת אדם. ר"ל דתה הוא אין בו טעם וכוד רומי רק תקון עיני האדם הוכיח לתקון סקולוטו הכניעה כענין ימינו גשמים: ואחר יחברו עור ואומץ. תבאר שאיש שלם כוס המעט דת שיצר בתקון אומץ, הכי' יבשר לטוב נבקקתו אוח ומופת לטובה הכניעה ככה יבשר ה' אף יבשר ממנו: מפני שהיה רחוק הדבור. כלומר שאף שכבר האמינו בהשגחת השם בשלמים ודקדוקו כדאם, ע"פ' השבו שיביא אל דרך רומי וטוב וידבק בשפע כירומי בשמחת האדם כולם וכן שודע עקודות ויש לו כה לפנות הטעמים, לא בדרך שדבר השם ויגיע השמעות לאחי האדם וכמנר בסמוך: מולת אדם. שי שאינו אדם טעמו שלא יזיר בו דבור, כמו שלא יזיר הדבור מהם שזאו למעט ממדרגת האדם כמו שגלי חיים, קך דבר כי יזיר בהם שלא שלמעלה ממנו: שהדבר נשמי. הקול היואל מן אדם מן כיראל דרך גגרון והסדר הוא נשמי ותחסיים לחוץ לים גשמיים גם כן ששם כלאון גשמיים והטעמים: הקדושה הצפונה והגלויה. אשר לבס וקדשתי סיוס ומנר וככסו שמלותם, והקדושה הוא שיעשה לבס ומתענגת לבלתי יהיה טעמה מתענגות זרות, ויאל הקדושה האנושה. וכנסו בגגדים יוא הקדושה בגלוים: ושם הדבר הנחויץ בה. יסוד הקדושה וטעמה המתענה הוא נכסיר

קול יהודה

כי האדם ע"י המופתים האלה הכירו וידעו כי זה משה האיש הוא אשר רוח אלהים בו ורואי בסמוך על דבריו ולשמוע הקיו ומשפטיו אשר ישים לפניהם כמו שעשו עד הנה בכמה מות כמורת הספק וחולו. זה כי המופתים הגשמיים על ידו על גפי מרומי כטבע והמוקשים מכל השם זיוף התחבול נחטבו עליון על כל בני האדם. ע"פ' השבו על אפשרות זה מלד עור אלהי גלות אליו והגלויה בכל אשר יביא בהשקט דעת עליון על ידו אחרי התעורר אל הכוב אשר יתקן בו. ועם זה נשאר בנפשוהם ספק אף ידבר האלהים עם האדם וכו'. כדי שלא תהיה התרחלת התורה מעצה ומחשבה מחמת אדם ואחר יחברו עור'. כל על יצור הטעמים נורח האמתים כי ידבר אלהים עם בני אדם. זה היה כדי שלא יתעורר שיהיה התחלת התורה מעלה ומתעלה וכו' כאשר השבו עימו על משה עד הנה, ויהי זה מהלית התורה אללם, על קן רלה השם יח' להסיר הספק מהם כמו שיבאר בסמוך כדי להעמיד התורה בידם חזקת וקיימת. ומתמר התחבול קיוס כי כלשר ראו דתם וישמו וישמדו מרחוק ויאמרו אל משה דבר אלהי עמו ושמעה ואל ידבר עמו אלהים וגו', אז ישיב טעם לבני ישראל אל מירוא כי לבעבור כמות אחכם זה האלהים ובעבור היהו ירחמו על פניהם לבלתי מתעורו: מפני שהיה רחוק הדבור בעיניהם מולת אדם. הודיע סבה ספקם כי לא היה מחמת השם על משה הנאמן אללם והתחבול לזית קדוה לאלהי חשבו דברט, אבל היה מפני שלא היו רואים אפשרות הדבור רק במין האדם לבדו לא במה שלמעלה ממנו במדרגת מליאות ולא במה שלמעלה ממנו מהכלי נשמיים. זה בעבור שהדבור נשמי. ואף א"כ ידבר האלהים העליון על כל זורה נכדת: ורצה ה' להסיר הספק הזה מלבותם וכו'. כמו שהעידו אחרי כי בעצמם יהיו היה רשאי כי ידבר אלהים עם האדם. וזה דעת הרמב"ם על פסוק שצונו יתעורר טעם דברתי עמך, אלפי כי עז בעיני הרמב"ם שכתב שם כי איננו נכון, כי זרע אברהם לא יסתפקו בצנזואה כי האמינו בה מלבנותם וכו'. אללם שסיים בכות הרמב"ם מקטע המילתא שכתבו שם וגם כך יאמינו לעולם גם כך גם בנינוים העמידים לעמוד אחריך, והיו דבריו על זה בנאמרו מסין דבריהם לדברי ר' אברהם: והצפונה. כלמרו וקדשתי סיוס ומנר: והגלויה. כלמרו וככסו שמלותם: ושם הדבר הנחויץ. מתענגת בלשון זה בגלויה ס' י"ז ו"ט ע"פ' בענין חזק ואומץ: הפרישות מן הגשמים. כלמרו אל מצע אל אשה, כי משה שאמר קן משה אל השם ידעתי וזויו של מקום על כהה ואל לא מנר, כי פטע יקצר כזויו ופטעם במשעה דברתי הרמב"ם בתקוותה הרבה ובפרשת באל אל פרעה מהכלל. וזכרת כי בראש הרב המורה דרש איש יהיה רשאי לחול עליו שפע הנואה (פ' ל"ו מהשני) מלבד מה שדרושת דרש מלחמו להיות עלם מוחו שזה בתמרו ומנו וכו' ולתמות שכלי בהמכה כמבוגר שמה, גם האותיות יתלים עמו לכל יאלו חזק לתמונתו, רק שהיה כי מדוחיו ישרות וטוח אל בגול שם כל יעברון. ובפרט שם הדבר נחויץ וקטרי בהתבטל מהשאר והשוקיותו לערימם הכנימיים, ר"ל בחירת חטבו והתמחל והתמחה והתענגל וכלל ענין המעשה אשר בחר אריסטוס במדות כי הרפה הוא לו. וכל' מ' כחכ שהמנה התענגים הגושיים הוא תחלת מדרגות אמי התחמם וכל' הכניאים, וכל' החוש אשר הוא הרפה לו, וכל' מאום המתנגל מהם, ע"פ: והאומן וכו'. כלמרו

או בגבריאלי ועזרוהו וישכילוהו, ואפשר שיתדמה לו כעת הריא בחלום בין שינה והקצה כאיש מדבר עמו ושומע דבריו בנפשו ולא באזוני, ובמחשבתו או בין בעיניו, ואז יאמר כי הבורא דבר בו, "ויסרו (ל"א וסרו) אלה הסכרות במעמד הגדול הריא ומה שגלוה אל הרבור האלהי מן המכתב האלהי, שחזק עשרת היבירות האלה בשני לוחות אבנים יקרות ונתן אותם אל משה וראו אותם מכתב אלהי (ל"א אמת) כאשר שמעו אותם דבור אלהי. ועשה להם משה במצות האלהים ארון והקים עליו המשכן הידוע, וגשאר זה בין בני ישראל כל ימי הנבואה כתשע מאות שנה, עד שמרו

אורח נחמד

קול יהודה

חורו על יד, וסיבה נבואה משך רענו מ"א לא נכוחו לכד אכל גם נליוקף זכות כלל בני ישראל אשר גם כוחם דבק סדור נמש, ולא נפלא הפילוסופים בעיניו נבואה מהימנים אולם קרוב נבואה וכל מלוי נבנת האים סדור נלבד: או בגבריאלי. מלאך הממונה על הכוח הקודם והפלוס האמת, בעיניו נפלא בגבריאלי כן להלו לא המראה (וינאל ח'). וכבר נודע שדניאל לא היה נביא וכן אמרו חיל כפיך דמנעו וכן הפהשמש כוחו הקודם והמלומות לודקים סיו דבריו: כי שינה והקצה. יום ולא יום חיר ולא חיר שדור קאת כשיני ואינו כן למנרי: ובמחשבתו וכן נדמה במחשבת שדור לוחה איזה דמות אכל שינו לא יאלו משש: ואז יאמר כי הבורא דבר בו. הפילוסופים לא יאמנו מדגס "גדומה ויחר מוס ורק ואלו המנהל יכמו כס דבור הכוח. או ל"א כי האדם סדור סדור לן קנחה הקודם או בחלום יאמר נדקק סעורה שש"י דבר עשו: יוסרו אלה המבירות וכו'. סיו המעמד הנכחד סדור קדי לספיר מהס אלו הכתוב: ומה שגלוה אל הרבור האלהי וכו'. נלעקף אל דבור האלהי ממכתב הלוחות שישו ממכתב אלהים חרות על הכוח. וסיו כל חנון בני ישראל אדם פליאות הכתב ולא היה עוד סדק נלבס לתקקף אף סכחתינה ענין גמתי מאחר סעבר ששעו הדבור יולל מתי סק"א: יקרוה. אגניס עות. ואמרו חו"ל על מנשיין סיו ולס קדש מוטלג, ואחיות נהקקף עליסם נום אלהי: במשוח האלהים ארון. כל מרות ארכו ורמחו ואחיותו הכל מיד ס' שכל כדני שיתס מקום משכן כבוד ס' כעין המשכן אכר הוקם עליו כבוד ס', וכמכר כד' ל"א כי הכל נעשה לעומת עולם העליון להיות יתא וכול נול' אלהי ישראל: כל ימי הנבואה. כי הנביאים כולם שפע ס' יתו נקוד כבוד המקדש וס' הארון עליון כבוד סדור סדור סדור וכל ללו על ענוסם אכר כל הפרטים סיו זרימין זה לזה לרודד השכינה, כס כחיות סכעניות כחייסכר כח אחד מחשכל חי ינעלל חורשו, והארון והלוחות סיו מדגרתם סלכ כנע"ח אכר כדעורו יום מע"א. נכן אחד שגנו הארון סקקף בית לראון בנימי יאשיס בתל יודס כדחיתס כיומ"א (דף מ"א) סקקף כנבואה ונחלקת השכינה מישראל, ואז יולל סדור להמגבר עליסם לכנולות: כתשע מאות שנה. קרוב להשע מאות שנה, כי משש שנכוסו

האמור שם סימן א' בקטף וך הלכ כחיה אופן שיתכן לך אחרי אשר תבין כללי ההכמות על המחסס ואלו תגיע אל בקשחק ל"א הדנק כדומי ל"א השכל הפועל ולאפשר שינכא חוקך וכו': או בגבריאלי. כדלה שחון לאמרו ס' לן האדם היה אחד ממנו רבן אמרי בגבריאלי נמ"א (וחוקל מ') וזית אחד כחוסם לנטס דדים, ע"כ. וכבר יוצר עיניו ההכס לפיך על השכל הפועל כספר שער השמים שער א' ס' ס"ו וכשער ג' ס' א' וכספר בני המתך קול ס' ל"ד: ויעזרוהו וישכילוהו. השכל האל או בגבריאלי יעזרו אלוהו כהסופים על השכלו: בבפשו לא באזוני. כעלד אמרו ושוע דבריו: ובמחשבתו לא בעיניו. כעלד אמרו שיתמה לו וכו' כלות מדבר עמו: ואז יאמר וכו'. יאמר כן אלא הפילוסופים דקך העברה: ומה שגלוה וכו'. כס זיה יוסרו סככותו הכתוב: וראו אותם מכתב אלהים וכו'. וכן יתבדר אלס היומו ממכתב אלהים כמו שלל תאר אלס ספק על מה שמשמע היומו דבור אלהי: ושרא זה וכו'. ואין להוט להתבולל ושעוט כדבר נמשך לאורך ימים: כל ימי הנבואה וכו'. כדלה מסכים לאמרו כשני ס' ל"א שהתמידה השכינה בזיון כבארך חמ"ק שיה. וכדור זה כי בתלמיס א' כחוב לאמרו ויהי כשמונים שנה ותרבע מאות שנה לאלה בני ישראל מאתן תלמיס שנה הרביעית כחדס זיו סוד החדס השי לתוך שלמה על ישראל ויבן הבית לה'. ותבע שרים כניד עד לכוון כאמרו שם ויבניה כעב שנים. ומתע אלהס ממתיים כעשר נאל אל הר סמי שהוא מגבול ארץ ישראל כמבואר בשני סימן ד"ד, החליל לה שכינה לגרות בישראל והתמידה עמהס כדקל על חרבין כן לראון אשר עמד על עמדו ח"י שנה לפי דעת חז"ל, ובתקופת לחס"ל החמרים ס"ו עמדו חמ"ז, ולא השמית סדוס ההשכן כעבור השלש אכר נקדדו, ולא כוון כלל לנבואה ארבעים שנה על בית של הוליל ולא היה שם שכינה. כמו שהורה על זה בשני סימן כ"ד באמרו כעבר היה כלם לשוב כנפש חפלה וכו'. ומכלל דבריו אלה למד שלא הולסם הדבר בתקדד מאלו. ועדותו לאמנה מלד באמרו שפליה סימן ס"ה כי הנבואה התמידה עם אחי בית שני ארבעים שנה מתקופת שנה מתקופת שנה שהינה שפליה כבית ראשון וכו'. ע"כ. ואולם אם שבע שני הצדדין לא יוספו על מנין ח"י, וכמו שהורה מדברי חז"ל המונים מיליאת תלמיס עד החרבן השני חלף ש"ס שנים, ח"כ עד החרבן הראשון, ח"י של בית, ע"כ של גלות כבד' וכו' של בית שני וכמו שפירס הר"ד לוי' היבד כמשונוחיו סימן קמ"ג, הסס הסדור הה"ה שער שנים ולא יתחיה כעבור הספיר. ולא ראייה כזה שום הכרה יבוללו לתשוב שדעס

שמרו העם ונגנזו הארון וגבר עליהם גבוכדנצר והגלם :

פח אמר

הכוזרי מי ששומע דבריכם כי האלהים דבר עם המונכם וכתב להם לחות וזולת זה, הדין עמו שייחס אליכם דעת ההגשמה, גם אתם אין להאשימכם, כי אין מדרה למעמדות הגלויים הגדולים האלה, ויש לרון אתכם לזכות בהשלכת ההקשה והעיון השכלי :

פח אמר

החבר הלילה לאל מן השקר ושיבא בתורה מה שהשכל מרחיק אותו וישימהו שקר. ותחלת עשרת הדברים הוא הצווי שנאמין באלהים, והשני

קול יהודה

ההיב היה כדעת האומרים שמי עמידה ציה רלסון חור כ"ל שנה כסדרת הרי"ל בהקדמה ביאורו לספר מלכים וכספת הקמחי (מ"ב י"ד) כי ימברו נכך שסת מלכי יהודה ידועו דע הרבן בית אלהים עד יצבו גבולס למספר ח"ל. כי אמנם לא הכוחו כזה לביון המיון לתח"ק שנה בדוקא שברי עכ"ל עשר יעשר אחד המרכה וזהו הממשיע. כי המעדיף ירבה עשר לו יותר מעשר על סטס ההשגון כפי מה שהסכיר הממשיע על שני הדרכים שזכרו. אסם כי ממה שיאמר בשני סימן כ"ז על עמידה השני בחיס חלף ות"ק שנה, שסכחו הישר בעיני חלף ות"ק שנה כמו שזכיר שמה, כמעט נסיו עשותוהי להאמין שדעמו כדעת הקמחי והבי"ל שזכרתי, חלף חלף הדבר מוכרח מפני אמרו שם כמו חלף וכו'. וחלשך עוד לומר שח"ף כחשע מלוח המוכרח כאן חלל הגבוהה מחפשם בהוראה הקירוב גם לפנות הגבוהה בבית שני, ובי"ח בנורך חשע מלוח המוכרח בשני סימן כ"ג חלל המדרה השנייה תורה שם על האמנם, ולא ראי זס כרלי זס : ונגנזו הארון. דעמו כדעת האומר (יומא פ' הילולו לו) שסחרון עמ. ועוד יזכרנו בשלישי סוף סימן ל"ס. וכבר ידעמו מדברי חז"ל בפרקס האגבר ובתוספתא דסוסי פ' י"ג ובסדר עולם פ' כ"ד כי יאשיהו מלך יהודה גמו. והכל יודעין כי עוד רבות בשנים מיאשיהו עד הגולה אשר הגלה נבוכדנצר מלך בבל, על כן מה שאמר כחשע מלוח שנה עד שערז העם ועמ הארון, ראי שיוכן בדרך הקירוב וכמו שקדם על הגבוהה. ומה שגלה עיני הגבוהה במליחות

אוצר נתמר

שכנכו חלף עד שילאו ממנה סיס חת"ב שנה כמיון ונושנסו כדליחא כגיון (דפ"ח) ומעת שאלו להר סיוי ססוא מגבול ארץ ישראל כנזור כסיון י"ד ומאמר שני עד שמכנכו חלף מ' שנה, הכי חת"ב שניס, וסיונו קרוב לתח"ק שנה : **פח וזולת זה.** כמו מוכוים כנלעז אלהים, וכמו וס' סוקן לעניס : הדין עמו שייחס אליכם דעת ההגשמה. כלומר כנלך ידבר מי שחולה כנס שחלס ממליטס כשפ"י על חורף גוף וגוים ח"י, כי לא יזכיר דבור רק מגרון ולגון וכלי הדבור, וכן לא יזכיר כתיבה בלי יד ואלכנעו, וכן סהליכס לא יזכיר רק כגשמיות. וכבר מוסכס לכל בעלי עיון כי לא יחורר ספ"י כסום מקרס ממקרי כגשמיות : אין להאשימכם. לא יחשב לכס לשון כשחלס ממליטס כן : כי אין מדרה וכו'. מאחר שקר רלויס כנחש וכן סיו כפי כל קלכסס הכי חלס מחוייבס להאמין לא זס : בהשלכת ההקשה והעיון השכלי. ר"ל חלס לא חסו כדאמרוכס לחש מה שיש נודכס מקויוהו היקיים ספילוסוסיים וסוויס שלמים, שגליו חורס מעל פויכס וחס סולויס כעח כהאמנת דבר סרלס בעין מה שאין סקן חארי : **פח חלילה לאל** מן השקר. כלומר חלילה שיאמר חלל דבר סכוהו חל עמו, כי בתורה ענמס סוסיי כהאמנת כגשמיות : ושיבא בתורה מה שהשכל מרחיק אותו. אמר זס כלפי מה שאמר שאין להאשים אותו מאחר שכן כחוס כחורס חף ססוא עד סכג, כי חלילה שיבא כחורס עיון ססוא עד סכגל כי חוררס חדרכס מקור מעוט סכגל לא מעגדת לסכל : ותחלת עשרת הדברים וכו'. יזכר לו כי חדרכס חנו מוזהרין על זס כחורס ומרחיקין כהגשמה וכל מי שחאמין כהגשמה כליו חינו ממאין כאל כל וסוא כעוד פ"י. ורלויס לוס שנגמקס שטס חלל יענך כהאמנתו

הארון, הוא מה שהארץ על ארדוטיה בעל העקרים מאמר ג' פ' י"ח, וכמו שיבא ברביעי סימן ג' על אמרו וכן רומזים חל ארון הכרית וכו' :

פח שייחס אליכם

דעת ההגשמה. שהרי הדבור והכתיבה הם מקרים גשמיים : ויש לרון אתכם לזכות בהשלכת וכו'. ר"ל כמה שמשליכו אחרי גו מה שיסע אליו הפעין על ספק מס שחורה עליו הסיון :

פח חלילה לאל

מן השקר ושיבא בתורה וכו'. חלילה לו מן הכעור ומן הדומה לו, כי לא כלכד מרחיק ממנו שפה שקר, חלל יסולק גם כן ממדה אמהות שלו לכל ירלס וכל יתנא כחורקו דבר יגדרו סכגל ויכויכרו. והכנן חללי כי כגד שני זכנות האודיס הששנים אשר הסיב החלך לשמונו, חל' כמה שספק הדין לזכות מללס חליו דעת ההגשמה, והכ' בייחסו חליו סלכס ההקסס וסויון סכגלי, למד ידוי לקרב, ידו חלס חללס אותו מחשכ דעת ההגשמה וידו חלס משקעת חל אשר דובר כמ ההלכח ההקסס והעיון, וזה כל פרי סכר חפאלו ככספק חלס, וזה חלל חלילה לאל מן השקר אשר מקור לו כדעת ההגשמה, וסיבא כחורס וכו', שחל"ך כזה ההקס והעיון : ותחלת עשרת הדברים וכו'. ואיך חס כן ייוחס חליו דעת ההגשמה. ולכלורה גרלס ססיס מססיק להורלח טומוו הדבור השמי כמחירי המגשים, ופולס חורך חל הרלסון ג"כ אשר זס כו להאמין כלהיס, כי כעלדיו הייט מפרטים כל כפי

והשני האזורה מעבוד אלהים אחרים ומעשות פסל ותמונה ותבנית, וכללו של דבר מהנשים. ואיך לא נרוממוה מהנשמות ואנחנו מרוממים קצת מבריותיו מהנשמות, כנפש המדברת אשר היא האדם באמת, כי אשר ידבר עמנו ומשה וישכיל ויהיגי, איננו לשונו ולא לבו ולא מוחו, אך אלה כלים למשה ומשה נפש מדברת מכרת איננה נשם ואיננה נגבלת במקום ולא יצר ממנה מקום, ולא

אוצר נחמד

כחאמנו וסבל ועוד ש"א, אם נצרו חיוב שלם ועשה פסל וחסותו ותבנית, ע"ש הכוונה לומר על מהאמין כאל יתברך שלם יאמין בו שום תמונה או תואר ותבנית, שאין לומר על ע"א הכי ככר גלגל לא יסיה לך אלהים אחרים ולפי יסיה הדבור מורה על הבשמות מאחר שבמקום שמהלכו עזכר כס"א שם זה שלם לאהמין בהשמות, וכוא דבר כואר את עלנו: וכללו של דבר מההישים. ר"ל הכלל כיווא מלאכה הוואת על לא תעשה פסל וגו' הוא שלם לצייר בדמיונו שאל יתברך על איזה תבנית של נשמות: ואיך לא ברובמחה מהנשמות. כלומר איך מובל לחדוד חושנו שאין האנוה מייניים רוממות האל איך הוא הדבור מהנשמות: ונברנו מרוממים וכו'. ר"ל שאשילו על הנגדלים מהכ"א כמו נשמת האדם או מהמיינים שהיא רחוקה מהנשמות: כנפוש המדברת. כיווא נשמת האדם המיוחסת לו וכן יובדל מן הנשלי חיים ויהא לזכות המיוחסת לאדם, ומפני שהסבדל הנראה שבין מין האדם לבנעלי חיים הוא הדבור לך קרנחת נשם המדברת, ויהא בלאוי בשמת חיים ויהא האדם נכספח חיים כדמיונו ונשח בלאופי בשמת דמיו ויהא נשמת האדם לזוח ממלוא: אשר היא האדם באמת. כלומר ש"א"ש שאמנו קורין אדם כפי הנראה לנשיות שהוא כחוף אלוהי כן באמת קר האדם בלאות כיווא הכחשה הכללית נראית, ועליו נאמר כלום אלהים עשה את האדם: כי אשר ידבר עמנו במשה וכו'. לפי שאמר שיעקר האדם כיווא נשמת המדברת תפס כעשם איתור תבנית שאמכר שמישים בחיין האדם והוא נשם משה רבינו ע"ה (וככר ונדע כבוד ש"ס סובלו כל נשמת ישראל כבוד שקול משה כבוד כל ישראל). וכמו שצלו מן דבור משה אל דבור ש"א, ואמר נשמתו המדברת כיווא מן האדם אינו ממדת הבשמות שבו שכרי אינו מלא כלנעלי חיים וזולת האדם, אך הוא ממדת נשם המדברת ר"ל בשמה, כן עובל לקרב אללנו כיווא דבור מן היס, ובעניין דמחשק ואילוי: איננו לשונו. כלומר הדבור שגדלש אינו מזה הבשמות והגוף שכרי בעלי חיים אף הם הם ולשון להם ולא ידברו: ולא לבו וכו'. כן אין הדבור מזה הלב שגדלש, אש"ס שאמרו שכל משקן נכח מתעורר האדם, ולא כמוה שהוא משקן ללשון האדם סכס דבור האדם בלאות: אלא הם כלים וכו'. לשון אלה והמחה הם כדמות מליס ביד האנוה שש עליו שועל בלאומנו, כן נשמת האדם שועלת הדבור על ידי כלים האלו. דומה למת שאמרו סלג מניין כליות יושעות (שון מתקן שם גומר פ' כמה מליקין). וכל אז יסו רק במקרה, ר"ל איברי סגוף הם סכס לדבור מתקשר ואך בשמה היא ככמו עולם ונאמת: ומשה נשם המדברת מכרת איננה נשם. כלומר עיקר העניין המדבר והמזכיר והמביין אינם גשמיים: ואיננה נגבלת במקום. אי אשר

קול יהודה

השמי על הזכרה ע"א בלבד, אמנם מאשר ידענו שהדבור הראשון יוחד אל הזוהי שנאמין באלהים, קרוב לשמוע כי מאחר לא תעשה לך פסל וגו' אינו ענין לאלהים אחרים האמורים כבר בהזכרה לא יהיה לך אלהים אחרים על פי, אלא תכחו ענין אל הדבור הראשון ללמד שרחוק ממנו ההבשמה לכל מייני. ועל זה הדבור פירש הרמב"ם פ' הלך מה שאמר כי לא ראייה כל המונה, כלומר לא הבשמה לזוהי בעל המורה לפי שהוא לזוהי גוף ולא כה בגוף, ע"ש ואיך לא הדבור הראשון? גם זה מובא מודי ההשך המכר: אשר היא האדם באמת. כדעה שלפסון ענין האדם אלא נשמו הוא במדברת הכלי ביד אומן האליה המונחה על ידי רב הוובל, שכרי בספרו הקדמה ל"תפסיוסד"ל נדר נדרו של אדם היווה נשם מדברת בעלה שכל מהשמה בגוף. אמנם אריסוסם לא כן יהוה, רק שפיהם גם יחד קרא את שם אדם, עס היווה כואר, לפי דעה רבים ונכדיום, שאמרו הכסף הגדול המכרם המדברת הבוה: כי אשר ידבר עמנו במשה וישכיל ויהיגי איננו לשונו וכו'. אמר לשונו כנגד ידבר, ולט כנגד וישכיל, ומזוהו כנגד יהיגי. כי ללא יוהש פועל ההשכלה כמו שכתב הרמב"ם ש' בראשיה ציורוה על יהודה כי נשמת האדם העליונה תקרא לב והכל גוף והיא איננה גוף, בעבור היוהה הלב המרכבה הראשונה לה, ע"ש. ולמזוהו חיים ההסגס ליהיוה משקן לבח הדמיוני וכבר ידענו מה שכתב המורה חלק ב' פ' ל"ז שאם יהיה השפע האליה על המדמה לבד ויהיה קלוד הדברי אם מעיקר היצירה על למשוע התלמדוה, זאת הנה הם מנהיגי המדינות מייני הנימוסיים וכו': ומשה נשם מדברת מדברת. ר"ל מה שנקראה שמה האדם היא הכסף המדברת שלו. ונאמרו מכרת כלל ההשכלה וההנהגה, וכבר כלל הדבור בחתמו המדברת: ואיננה נגבלת במקום. כמו שזכיר במנהיגי שמוי י"ב בלאמרו ולא חונגו וכו': ולא יצר הכלל שכל וזוהו ציננו בקלוי הבריאה מוליד ומביא מעלה ומוריד עד יאסוף בהפסיו גלילות ארץ כחשעמו וזוהו

ולא תצר היא מהכלל בה צורות כל הברואים, ואנהנו מתארים אותה בתארים מלאכותיים רוחניים, כל שכן בורא הכל יתברך. אמנם הדין עלינו שלא נדחה מה שקבלנו מן המעמד ההוא, ונאמר שאין אנהנו יודעים איך נגשם הענין עד ששכ דבור וקרע את אזנינו, ולא מה שברא לו יתברך ממה שלא היה נמצא, וכל

אוצר נחמד

קול יהודה

לא יצר המקום שבניה, וזויה מלאה בכל המקומות אין דבר בשמי כוחם כפייה ומונע מייניה: ולא תצר היא מהכלל בת צורות כל הברואים. לומר משולל לא תקטן ונס האדם שהשיג הרמויות, והס הרווח אשר לכל הדברים הנבראים בעולם כולם אשר שיהיו נחקקים ומתעלמים בעמדת האדם הכחם. וכדרך שאמר המליץ בספר חתינה עולם בקלות המורג שכלו רוחו כינונו בקניו הכריחה מולך ומביא מעטל וכו' ויחפן כהפניו נילנות ארץ נשתלמו ורומו ונבאווהו שחקים, ע"כ: ואנהנו מתארים אותה בתארים מלאכותיים רוחניים. ר"ל אע"פ שכחות הנפש נראים לנו דרך כלי הנוף, עם ר"ל אנו ממאיימים שהנפש כחומר מלאך רוחני: כל שכן בורא האל יתברך. שאל נאמין שהנפש רוחנית כ"כ הנורה אופה, ואיך יעשו ידברו עסק ליחס אלנו אמונת הנשמות מליטה: אמנם הדין עלינו וכו'. ר"ל לא נעבור אז לאו משליכך דרכי הסיקו והעניו, אך הדין טעון זה ויש מקום בענין לקרב זה והיה הנראה מן המעמד אל הכלל המלי שיהיה לו יתברך הנשמות: שלא נדחה מה שקבלנו מן המעמד. והנה כל מקום החוש קודם לכל דרכי טעון, ומתחה שפעתו כחלוטיו ורלוטיו בענינו מחויבים אנהנו להאמין כי מתא' ס' היתה כל זאת, אע"פ שהליטה לתאר אורו יתברך כשום דברא דרשות, כי לא בשנית לו יחולל הבורא נבשיותו, כי כמו שאין אנו מניבים דרך הדבור בלשם ואיך נכנס שועלת בו אע"פ שהיא רוחנית והנוף בשמי, כן לא דע כלויה ענין נכנס רלון' ו' והתחיה לדבור עד שהתא האון שומעת, כי כמו שברא האל כלים לנשמת אדם שידבר כסם כן היא אשר שברא אל איהם ענין כמו זו והיה שמשוע הדבור, כי מי ישער חמתו ויכלתו הבלתי קלית: ולא מה שברא לו יתברך. קאי על בלא נדחה, ור"ל שאל נא וכל הדחות מה שהיו שברא ס' והס הרווח: ממה שלא היה נמצא. האנשים אלו ברא איהם הש"י אז ענין חוש ומלא עין שלא היה מקודם. להאמין ממה שכח המורה ס' ס' מלא שהלוחות והכח שהעשים ימי כדוראם ומועדים משמש ימי נבשיות, אבל הקב"ה ברא איהם לו, ר"ל לראונו, כעם

ורומו ונבאווהו שחקים, ע"כ. או אמר זה על היותם ממלאה כל הנוף פולחה ויבוקעת בכל חלק מהלקין במורים ובכדקים. כלאמר ז"ל ס"ק דברכות היה ס' דרכי נפשו כעד מי אמתן דוד, לא אמרן אלא כעד הקב"ה וכעד שמה, מה הקב"ה מלא כל העולם אף במה מלאה כל הנוף, ומה הקב"ה רואה ופטי נראה אף שמה רואה ופטי נראה, מה הקב"ה זן את כל העולם לנו אף שמה זה את כל הנוף, הקב"ה כבוד אף שמה טכורה, הקב"ה יושב בחדרי הדרים אף שמה יושבת בחדרי הדרים, יבא מי שיש בו חמשה דברים הללו וישבת למי שיש בו חמשה דברים הללו. והראש"ל לקח לו הדמיון היה בלחמו על נפשה אדם בעבור ששמה האדם העליונה שאינה מהה נמשלת בחייתה לנשם ושאינה נוף והיה חמשה עשר רשון: והנה גם ההצר חפש לו הדמיון ההוא עבור רשון: ולא תצר היא וכו'. כי ארובה מלאך מדה והנבה מי ים להקפך ולהשקוף על אורות הנמלאות כלנה. ובחמשה המליץ עדי יוכלו מדעו טכנה היורים ותחנתם הקצן בחייתו אמתה הנבראים למיניהם: כל שכן בורא האל יתברך. וז"ל שקר דרשות המיחבים אלינו דעת הנשמות: אמנם הדין עלינו וכו' ונאמר שאין אנהנו וכו'. ר"ל לא נעמד להשקיף ההקפה והענין כלאשר דברת אבל ממקום אחר נלדיק דינו על אשר לא נדחה מה שקבלנו מן המעמד ההוא הנכבד, חיה אמתם בשנאמר שאין אנהנו יודעים איך נגשם הענין וכו'. ורואי להעלות ככאן עד זכרוך אל מול פני מה שכח המורה ס' ס' מהשי על דעה אונקלוס כמה שהננס כחתיבים בלשמה תלבים כחתיבים בלשמה דה', ולא כנה כמנהגו בלחוק נשמות מחקו ית' כי רלוי היה לפי מנהגו שיחננס כחתיבן במתחלה דה'. וביאר שם המורה כי אונקלוס שם אשבע דבר אחד מטרקרה ל' ופירש אשבע ה' כמו הר' ה' ומטה ה' ורואה היה שמה כליו נברא הקץ כלוחות ברשון ס', ע"כ. והנה על' זה הדרך יאמר ההצר בדבור' ה' שעיניו הדבור שחש ה' ויהיה אלו דרך הנשמות ככה ס' ומה ה' ועל זה הדרך עלמה ברא בשמי ס' כ"ז מלאך הכבוד ארץ קת בראי להמי לאשי, שרלה בו כי הקרבן ההוא והלהם והרייה היתוח אשר הם מיוחסים אלי, אמנם הם לאשי, ע"כ. ובכן סבו מהר מן הדרך הזה כל פקוקים נשמות בדרון, כי לו יש בידי התייה כסף או זכב בתוכה אשבע והאזור עליו היותו שמשוהו אליו שיהיה עם מעמלי ובשר מעשרי רק שהוא מטרקרה אלי להיותו קניו. וכבר כתב המורה ס' ל"ז חשתי כי קול ה' הברד עשרת הדבורות היה קול נברא אשר הוכן הדבור ממנו למי שבינו כפי הלוף הדעות אשר זכרו. ועתה שפתי ההצר ברור ימלנו שאין אנהנו יודעים איך נגשם השפע אשר נכס מתאמו ית' עם היותו בתכלית הפשימות רחוק מכל דד ממקרי הנשם ונשנונו דבור בשמי קרע את אזונינו למתן שמשמנה: ולא כיה שברא וכו'. גם לא נדע אף מה היה מה שברא לו ית' ממה שלא היה מלא. רמז אל הלווחות שנבראו לשמון, לא נדעם המורה שכבר ס' ס' מהלשון שפתיאיהם טכנה משמשת ימי בראשית והמכבד ג"כ היה לדעונו מקדם שחברו מזה מלא מה שברא משמש אמריו שמה. וגם הראש"ל סוכר כמורה, שכן כתב ס' תשא, קדמוניו אמרו כי עזרו להיותם ככה

יבול (כ"א ולא) מה שהעביר לו מן הנמצאים, כי לא יחסר לו יכולת, כאשר נאמר כי הוא יתברך ברא את הלוחות וכתב אותם כתב חרות, כאשר ברא את השמים (כ"א והכוכבים) במאמרו בלבד ורצה יתברך "ונגשם (כ"א) ונגשמו הלוחות) על השיעור אשר חפץ ועל המתכונת אשר חפץ, ונחרת בהם הכתב בעשרת הדברים, כאשר נאמר כי קרע את הים ושמוהו לחומות ועמודות מימין העם ומשמאלם ומסלות מסודרות והחבות וארץ ישראל ילכו בה מבלי מורה ולא עכוב. וכן הקריעה והבנין והתקון מיוחס

קול יהודה אוצר נחמד

במה התעמד ההוא: וכל מה שהעביר לו מן הנמצאים. כמו שלא נזכר לוחות מה שהעביר הקב"ה מן העולם ללגונו מה שהיה קודם כמלאות, כמו שיזמח הים להרבה בקריעה ים סוף ושיזמח אור להפך נמכות מזרים. כי אין הלוק אלל הפילוסופים אם כריאה יבוא ה' דבר חדש בעולם או יבטל דבר הנמצא כבר, ואין פלא בנריאה הלוחות יותר שישמח היום לתפסה: כי לא יחסר לו יכולת. כן היום נבדל, כן נכרה מה שלא היה בכל עת שישפון: כאשר נאמר וכו'. כלומר וכן אנו אומרים שברא הלוחות ללגונו כמו שברא השמים והארץ: כי היום יתברך ברא את הלוחות. הוא לבדו בלי אמצעי, וז"ל הכבוד והלוחות מעשה אלהים המה שהוא יתברך בראש לבן עמי: ובתב אורח כתב חרות. לא שגבולו קד כחובים, רק אח"כ נכתב עליהם כהנהגה וז"ל ואשר שראו עמכם שאמרו חז"ל הוזהר בליקוט פ' יתרו בשם המכילתא על סוף וכל הטעם ורואים את הקלות שהזכיר של אש שיהא מפי הקב"ה נהגש על הלוחות וכל דבור שיהא מיד נחרת על הלוחות: כאשר ברא את השמים והכוכבים במאמרו. זה שנאמר כחובים בלשון אלהים אינה הוראה בשמית ח"ו שיהיה לשי"א אצבע שהוא מחליו הגוף, אף לא נאמר שהיה כלי נברא חקק בו את הלוחות וכמו שבנין המורה מדברי אונקלוס פ' ס"ז מח"א, כי אין זה רק מדת שבר ד"ס ששועל לא יפעול דבר רק על ידי כליה, אבל לא כן מדת הקב"ה כי הלוו השמים נבראו מאין המוטל במאמרו כ"ל בלגונו בלבד. וע"ז הקירוב לכבוד את האלון נאמר ג"כ כי אראה שיעך מעשה אצבעותיו כן נאמר כתיבת הלוחות ע"ד דבריה תורה בלגונו בני ד"ס, וזה שאמר מחובים בלשון אלהים כאלו נאמר כחובים כדבר אלהים וכו"כ המורה שם: על השיעור אשר חפץ. נאזקן וזכוח וגובה: ועל המתכונת. המורה בלשון שיהיו מרובעים, כמו אלה חותם כתיבת (יחזקאל כ"א) ושסודרו לחומות. כענין שנאמר והמים לנס חומה: ומסלות ומסודרות. שגילוי מסודרים: ואמרו חז"ל שקרע הים לוי"ג שגילוי למספר ששני ישראל: וכן הקריעה. קריעת הים: והבנין. שגלו הים כמו ד' וכחמה נלורה מיומים ומשמאלם: והתקון. שהוסיף לפעם

כאשר פירשתי בראש ספר בראשית, ולפי דעתי כי מעשה אלהים שהיו ככה נמדה הרעיהו כבריאים והזכיר זה העביר שהשמים ככלם משה, ע"כ: וכל מה שהעביר לו מן הנמצאים. כ"ל גם לא דע ח"ך היה מה שהעביר לו וכו'. רמז לכתיבת הלוחות ממכתב חרות אשר בו העביר מהם מה שהארץ אליו בחקוק הלוחות. כי בתחלה אבנים שלמות המגישות מאין ואחרי הנראש העביר לו מהם התמונה ההוא שגזרו עליו: והמזרים לחוכה הכרתה נלוחה ו' אל השלמה הפלו להיות שרשי החורה דמות דיוקן תממתו העליונה הוקקה עליהם. וכבר היה אפשר לפרש אמרו וכל מה שהעביר וכו' על גבול נברא והעברתו מן העולם מכל וכל, כי קשה העברה זו אלל הפילוסופים כבריאה עולם, וכמו שח"א אלא לברוא ים מאין כן הוא בלתי אפשר לדעתם בעול ים והעברתו לאין. ועל כן יחסר הכבר כי אהמו לא דע ח"ך יהיה זה עם היומה יודעים כי לא יחסר לו יכלה. אלא שדעתי קרובה אל הביאור הרגשון כי על פיו יאלו וז"ל פיו יבואו כל דבריו הנמצאים מסודרים ומחוקים: כי לא יחסר לו יכלת. כי יכלתו ב"פ" ויובל עשורו עם היות השפע הבא ממנו פשוט: כאשר נאמר כי הוא יתברך ברא וכו'. זה פתרון לשון המוסח אשר קדם. כי כנגד אמרו וכל מה שברא לו יתברך ממה שלא היה נמצא, יאירו דבריו שעיניו על בריאה הלוחות לשפתן מאין. וכנגד אמרו וכל מה שהעביר לו וכו', ענה כלור יהיה שעיניו על הכתיבה כתיבת חרות: כאשר ברא את השמים וכו'. העריך ערך בריאה הלוחות כנגד בריאה השמים כמו שזמנתי עינים מחובים בלגונו כחוב על דרך אחד, במאמרו על הלוחות כחובים בלשון אלהים, ועל השמים כי אראה שיערך מעשי אצבעותיו, וכמו שהתעורר על זה המורה פ' ס"ז

מבראשון, עם היות כי לא דרכי החבר דרכיו כמו שזכרנו. והנה הדמיון הזה תמונה לנגד עיניו על ביאור עני התקנים המזכרים, כי כנגד בריאה הלוחות שם דוגמתו בריאה השמים במאמרו בלבד שרצה יתברך ונגשם המאמר ההוא על השיעור אשר חפץ, כי עם היות השמים מתחמים והולכים כמח"ל הוא ית' נשר בהם ויתמחו נמעררו ועמדו על השיעור אשר הם עליו כי הוא עדי האומר לפעם די. וכן העמידם על מתכונתם בתמונה העגולית אשר נמלה בגורלם המוטל בחיקו ית' ולא אשר יתפון יטנו. וכנגד כתיבת הלוחות ממכתב חרות שם דוגמתו קריעת הים וכו'. כי גם התקיקה ההיא חקקה קריעה שקרע לו חטוי היחסם שקרע עובדים מזה ומזה כמאמר הכבוד. ומה שאמר ומסלות מסודרות וכו'. זכר עשו חז"ל למלאותיו ים בקריעה ים סוף ומכללה נבט נולות י"ב שגילוי למספר שבטי ישראל, והכרז ארץ יהושע: וכן הקריעה וכו'. אמר שהמים על אמרו למעלה כי קרע את הים, והבנין כנגד אמרו ושמתי לגומות וכו', והתקין כנגד אמרו ומסלות מסודרות ורצונות וכו'. וכוונה בזה לדמות כתיבת הלוחות לקריעת

מיוחס אליו יתברך לא נצטרך בו אל כלי ולא אל סבות אמצעיות כאשר יצטרך בפועל הכרואים כי המים עמדו במאמרו ונצטיירו בחפצו, וכן יצטייר האויר הסניע אל

אוצר נחמד

קול יהודה

ידך ושר כלי עטוב בקרקע הים : מיוחס אליו יתברך . ר"ל שכמו שהים כל זה נחמתי הסם בלנד ג"א שברא לו כלי לפעול על ידו כי הים הקריש שבכתב לוחות ואימון האלוהות ככתב יושר כלי אונתו או זולתו איש כלי נצלה : ולא אל סבות אמצעיות . שיבא הקב"ה איש סבה שיכבד זאת סעולה . והכר בעל קול יהודה הקב"ה מה הרי כבוד מפורס ויע משא את ידו על הים ויז' ה' את הים כבוד קדים עשה כל הלילה וישם את הים למרעב ויעקבו המים , והלא הכוח הים סבב לבקשת הים ואז' אחר שהים בלא סבב קדומה לו , והנהג לייבש . ופי קול דעתי נראה שאין כבוד קדוש שורא על עין אחר סבבו כדומה ועומד מכל כשיצטרך סגם שיהיה או יהיה סגם כסבה הולא לכיבא אותה קודם ואחרים יבוא הדבר המנוקב , כמו שגמלו במתה ארבע . וס' נכר רוח קדים בארץ כל היום הוא וכל הלילה הנוקר הים ורוח הקדים כבא את הארבע . וכן כספרו כתיב ויפוק ה' רוח ים חזק מאד ויבא את הארבע ויהקטבו ימה סוף , כי דרך סגם לנרף אליו ככתבו טבעיים , ודבר זה מובאר ומושקף מענינים רבים . וליפיק משני עברי שיקרבו המים המוגרים צריך המיד רוח חזק כנראה בקרישות הנחורה הגדולה , וכן הכוח הוא ענין נכרה פני כל דבר מיוחד שיעקרו הים סגם בדרך רוח חזק כדי למעט סגם במקום האשכר , ולזה לא נצטרך ההכר , ורק מתקון להכניס שפעו שיקרע הים לגורים , כי מהתלה נקדש כולו כענין שהאמר קפאו הכומות בלב ים ואחר זה יקבעו לי"ב קדשים והנהגו בו ג"ה סמכות עד קרקעית הים והסחרו המים שדעו רוחם מהסכות והיקרע האשם לדרך ישר , שאמנם אלו הנכסים היו כלי שום אלמעי ולא נאמר כשאלו ברא כל לום יעשה מעשה . חס שאלמי כי המים עמדו במאמרו כלי שערמו ונלכו כמו ד , כמ"ה וכו' ארץ ארץ ערמו מים נלכו כמו ד עולוס , ורוח ארץ ר"ל חרון אפו כמ"ה רש"י ז"ל : בפועל הכרואים . ר"ל שאלע"ה שבשמת האדם לא חילא הדבור רק ע"י כלי הדבור . וכן הכתיבה רק ע"י האלמנטים . לא כי עשה ה' שטרואים אשר כל יובל ולא יכרד ממנו לעשות העלו נחמתי בלנד : ונצטיירו בחפצו . המים נצטיירו

מהחדש מכה הכחשו הבלד לוחיות מוכוח על כונת משמיע , ובכן הים דבר ה' יקר בלגטייר האויר הסניע

(*) ויתכן עוד לפרש כי כונתו בלמרו וכן הקריעה וכו' . היא לרעות כי עם היות שסקריעה עם הכתיבה הנמשלת אליו איננו כתיבתי ים מואין רק העברת עטב הנמשל אחר הכרוא , וכמו שזכר למעלה בלמרו וכל היות שסעטיר לו מן הנמאלאס וכו' . א"ה גם זאת הים היא ע"ה כעין יחידה חדשה קדומה ומגרינת לענין הכריעה מזר היותה גם היא מיתחשת אליו יתברך בלנד כי שום נזרד לכלי ואלמעי ככתבו באלר פטולותיו הטבעיות בלמרו . אשם כי לו וקשה לנוו מלמתי בקריעת ים סוף שיהיה בלא אלמעי עם הנמאלא כתוב מפורס כספר שיכר ויע משא את ידו על הים ויז' ה' את הים כבוד קדים עשה כל הלילה וישם את הים למרעב ויעקבו המים וגו' , שצרי הים שם אלמעות הכוח לכל האחוות ולכל המוחסית הסתם . ואולי ישבנו המכר שלב הים ארץ הכוח הכיוון ויעקבו המים וגו' , שצרי הים שם אלמעות הכוח לכל האחוות ולכל המוחסית הסתם . ולא יימנו מרדוך האחרים אל חוך הים , אבל עכס הסלול לא חלו בו ידי שום אלמעי , וזלון ה' פעל כל זאת . ודמדותי ראש דברך מענין קריעת הירדן אשר לא הוזכר שם אלמעי כמבואר בפרש"י ד' לאמר וכדכא עשאי הארון עד הירדן ורגלי הכהנים נוסאי הארון נעטלו בקבא המים וגו' ויעמדו המים היורדים מלמעלה וגו' , אלא כפי יואל בו , אלא שהולך רוח הקדים לפחות ממזרים שדעו אחרי בני ישראל בתוך הכוח הכיוון ויעקבו המים . וכן סן דברי סמיב"ן בפרשה בשלח וז"ל , ויע משא את ידו זגו' , סיה הרלון לפניו יתברך לבקוע הים כבוד קדים מבישא שירא אליו הכוח היא הממכתת ים כענין שכדוב יבוא קדים רוח ה' ויבוס מקרנו ויהאש מעינו וסאע זגו' . השיגוי למרעים ויאכדו כי נעטרו זה השבו אליו הכוח שם הים המרעב כל יד ה' עשה את כלי נעטור שרעל . זגו' שאין הכוח כונעת ים לגורים לא שום בלגם לא נולא חס המים פנכו חמותם להרע להם , וזה עשה הגני מחוק את לב מזרים ויבואו האחרים וכו' , ע"כ . או יהיה ויעקבו המים מוקדם

אל און הנביא בצורות האותיות שהם מורות על הענינים שהוא חפץ להשמיעם אל הנביא או אל ההמון :

צ אמר הכוזרי זאת המענה מספקת :

צא אמר החבר ואינני נזר שהיה הענין על הדרך הזה ואולי היה על דרך יותר עמוק ממה שיעלה ממחשבה (כ"ל במחשבתו), אך העולה מזה האמנת מ

קול יהודה

אוצר נחמד

לנטיירו למסילות ושבילים מסודרים בליד ממוקן : בצורות האותיות . כי כמו שהדבור הולך מן הסס מוליד תועם באור הסמון לו, והסמון כהסמון לו עד שנגיע לחוץ השומע ודופק על הקרום כנאון שהוא כמו חוף ודרך אהב סדוקה מרגש הנפש כמנוח ואורחו כהחן התנועה כפי שיש, כך לא יבצר מה' להוליד תנועה באור כנאון לבד שיהיה נגיע לחוץ הנביא כמנוח חוץ אותיות וקול דברים, כי השם סה ונשן בלשון לא יקשה לו להמציא ענינים אחרים להוליד פעולה הדבור כאופנים וזלתי הדבור כשארם : על הענינים שהוא חפץ להשמיעם . כלומר נופך לליוד האור יתולד כנפש האדם וכיניו יתירם לקבל הדבור דק שהוא האור מתולד באור, ולפיכך הדבור הנגיע לנביא לא ישמעו אותו שאר בני אדם הכלתי ואלים מאחר שהוא דק ומלטייר בדממה דק לא ירגיש בו רק הנביא : או אל ההמון . כשיהיה ברצון הש"י להשמיע דבריו לכל עדם יתבאר כפינו אשר או מדרך נפש והגיע למדרגת הנבואה כעוד :

המגיע אל חוץ הנביא או אל ההמון בצורות האותיות וכו' הכל כהפשוט, כעין הננין וההקוץ אשר בקריעה ובכתיבה כמדובר . ויש לדבריו אלה יחס וקורבה עם מה שאמר בפני סימן ד' שכל הנופסים נפעלים לרצונו ומלטיירים בדבורו וכו' . גם עם הבא בידו ברביעי סימן כ"ה באמרו ומכתב אלהים הוא ילירוחיו . ודברי האלהים הוא מכתבו, ושעורו האלהים הוא דברו וכו' (*) :

צ זאת המענה מספקת . ר"ל להסיר בה עקבות פה המיחסים לכס דעה ההגשמה ולבטל מעליכם גזרות קשות אשר נגזרת מהשכלת ההקשה והעיון השכלי . כי הלא דברתם נכונה ליהם דבור וכתיבה אליו יתברך, ואין דופי בגשמות עולה מזה כלל ועיקר :

צא ואינני גזור וכו' . מוכר השכל שלא ירזן לבו של אדם לגזור על דברים אלהיים מאמר קיים אשר יאמר כי הוא זה, רק אם רחש לבו דבר טוב יאמר מעשיו למך, ולשונו עם סופר מחיר גזרות על קצורו, ולפניו יכרע כל רעיונו יוקדי עבר לאמר אדם ילוד אשה קצר הדמה ונפשו לא היה בצור המושכלות והגנו עבדים לקבל אמה ה' לעולם . ומאמר רחם הכתמים (קהלת ה') נשא על שפתיו לאמר . ורואית את כל מעשה האלהים כי לא יוכל האדם למנוח את המעשה אשר נעשה החח השמש בשל אשר יעמול האדם לבקש ולא ימנא וגם אם יאמר האדם לדעת לא יוכל למנוח . ושם נאמר (שם י') כאשר איך יודע מה דרך הרוח כעלמים בנצח המלאה ככה לא חדע את מעשה האלהים אשר יעשה את הכל : אך העולה מזה וכו' . כל מה שרצינו להעלות מכלל הספור הזה הוא האמנת מי עשה המעמדות האלה, ר"ל כל המעמדות אשר עמדה שם

צ זאת המענה מספקת . תפוס זאת כדאי להסיר מכם עקבות פה המיחסים אליכם אמונת הגשמות :

צא ואינני גזור . כלפי קולם דברך וקבל תשובתו כמשאמר שהכל נהיה בדברו, ונבטלו גזרות ונטיירו האותיות כהם כהפשוט לבד וכן היה לזר החן אותיות באור, שכל זה מספיק להסלק הגשמות, עוד אשר הכרז שאלו זה אמור רק להשיב לאשקורום לפי דרכו עם מספיק להקרות שניו, ועם זה אפשר שיש עוד כוונת ענין יותר עמוק כי מלוד עמקו המבטוח ה' : במה שיעלה ממחשבה . ר"ל עמקו ממה שישג שישג שכל האדם, כי יתכן להפיש בדרך חכמי האמת הדורכים במלונות הסודות ועקבותיהם לא מודע להמון כעם : אך העולה מזה . החלטים שבעצורו נתאוו הענינים הנזכרים בדרך הפילוסוף האלו אע"פ שיש מקום לאשקורוסים לרדות ביהוש הגשמות, וגם מכלל העולם מסדרים

שרצינו להעלות מכלל הספור הזה הוא האמנת מי עשה המעמדות האלה, ר"ל כל המעמדות אשר עמדה שם

לאמרו ויולך ה' את הים ברוב קדים עום וגו' . וכן פירש בו המכס פסוקו כבאמרו וישם את הים למדנה, רוח הקדים הקיפו גיט קרקע הים ויבקעו המים כנטיית יד משם על הים כמלות בוראו, ע"כ :

(*) וכתב החיט כשירצו למערכת האלוות פרק י' שהוא עשר האדם, על אמרו ותמונה אינכם רואים וזלתי קול וכו' . יש לדייק במלת וזלתי קול, והלא קול לא שייך רואים וג"כ אינה מענין המנוח לשאמר וזלתי קול . ומנה קושיא זו אם בכחה אמרו כי גם בקול תמונה היו רואים, והתמונה היא היו משיגים כי ישראל כמעמד רחם כיני לא סוטה תמונת אדם אלא תמונת אותיות אשר משה נעש קול דבור, וכבר הודעתוך כי סן כחות אלויות חיים . ומאחר שיש לנו כששן אחת כי שום דבר ש"ל מספק" לא ישוב ריקם בין במחשבתו בין בדבורו בין בכל עשה פרי בין לטוב בין למועב עד שאמרו כי חן ומתברר לעולם הכינים מהחיים כמות דיון מנטיים ולהפך כשפך, איך דברו טובו אשר דבר דבר משה עבדו כשאמר את המציא ה' אלהיך הכינות האחרת דיון הדבור עמנו היו מעמיים ורואים אלויות האותיות על אורח הדבור כי סין נרשמות והאבות בלהבי אש שאמר קול ה' חונק לבנות אש והיו רואים אותם כעניניהם . ועל"א הכתוב וכל העם רואים את הקולות וגו' , וד"י ר"ל שפירש רואים את הנשע מה שאין כשה יכול לדבר וכו' , כוון להו"כ . ועל זאת שבוו הפייעים ביולר יום ראשון של פסח, אחת לאהם משיקות, כסירות כרכווי רבקות, אומר ותרת רבקות, וישקי מנשיקות . ופירש על זה בעל המאמ' דלפיאנא שסדרנות העליונות ולא כשהם שחיים ולא כהנייה כי אלו נהנינות הן נהנינות באור לפי דעת חכמי

מי שראה המעמדות האלה כי הענין ההוא מאת הבורא מבלי מצוע, מפני שהם דומות לבריאה "הראשונה" והיצירה ("ל"א והיצירה הראשונה), ותאמין הנפש בתורה הנתנת בהם עם האמונה כי העולם חדש וכי ה' בראו, כמו שהתבאר שברא הלוהות והמן וזולתו, ויסורו מלב המאמין ספקות הפילוסופים ובעלי הקדמות: **צב אמר הכוזרי** הזוהר החבר שלא תשה בספור שבחי עמך ותעזוב מה שנתפרסם ושנודע ממריים עם אלה המעמדות, כי שמעתי שבתוך זה עשו ענל ועבדוהו מבלתי האלהים:

אמר

קול יהודה

עם רגלם של ישראל נמיסור נעם החדש להם הנוראות והנפלאות אשר זכרנו להאמין כי ה' הענין ההוא מאת הבורא בלי אמצעי וכו' לבריאה וכו'. מקצת הפלאות שראו במעמדות האלה היו כעין בריאה כלומות, ומקצתם כעין יצירה כקריעה והמכתב כחמור: כמו שזוהר רואים הלוהות והמן. שכן אמרו ז"ל במסכת יומא בשם רבי עקיבא להם אצריים אכל איש להם שמלאכי השרה לוקלים. וזיבור לדם הרמב"ן עקום מלאכי השרה בזיו השפיה כמו שדרשו וחסה מתיב אה כל כל, מתיב כלם. ועלו נאמר ומחוק האור שפיצי נאווה האור טוב עסם. והמן הוא תמולדת האור העליון שנתגשם בצרוך בוראו יח'. ומלא שפטי המן ומלאכי השרה מוסי' מדבר אחד וכו'. הרי שהמן נברא ונגשם מן האור ההוא הפשוט על הדרך אשר כתבנו למעלה. וזפירות כתב הרמב"ן כי המן נוצר להם יצירה חדשה בשמים כענין מעשה בראשית, והוא מה שאמרו בו שנברא בין השמשות. וזהו הכוונה חיי משה (דף חקפ"ז). והטעם הדבר באמר כי כמו שהבריאה הסהילה מוסי' ראשון לשמה ימי החול, כן המן חמלה ירידתו היתה ממנו. חסר מזכרו בשני סימן ב'. וכמו שבריאה העולם היתה מלון, כן המן מלון ימא, כי האור השניב נכתב בלדתה עפר להניח להם אצריים דגן שמים: ויסורו מלב המאמין ספקות הפילוסופים וכו'. הפילוסופים הם הסבורים שהתשלמות הסבות בחיוב. ובפלי הקדמות הם אשר דבר על אודותם בשני סי' ז"ל באמרו והיה מהם עם שאומרים שאין בורא ושאין חלק בעולם ויהר ראוי שיהיה נברא ממה שיהיה

אוצר נהמד

מסדנים. האמונה מי שיראה וכו'. ה' חזן למען אדוק ליעט יראתו ואכחשו בקרב לבנו והכלנו נפלאות הדומות לענין בריאות עולם והדושו מלון, ולפיכך הראה עיניים כאלה לא כשכיל שאמינו הסגשמה ח': מבלי מצוע. מבלי דבר אמני: לבריאה הראשונה. כמו שהטעום כולו נברא מלון כן נבראו הלומות והמן מלון, לא היה עוד דבר אשר יחסו ממנו: והיצירה. כמו שגמלייר הטעום כולו נבק' ה' כן היה צור ככתב גלומות' והדבור מעשרת הדברים באויר: הנתנת בהם. נדכרות מן השמים ונלומות: עם האמונה כי העולם חדש. הרי זה לא לנמד ומלא' לחד, כי כמו שגלומות והמן וכבאר נבראו מלון ומאסם ותחדשו, כן לא יקשה על הנפש שתחקוק בעולם אמונת הדוה העולם מהבורא יתנדק ולא אחד הוא עטו: ספקות הפילוסופים וכו'. ככר נעמע עקמות פיהם בכל סימן ח'.

צב הזוהר החבר וכו'. ע"כ נמשך הדבור מהיכות שהיה ביהיה דבר חאמר החבר שגמלו הסגולה מבני אדם בסיון כ"ז, ונכחו מענין לענין עד מה שהגיע החכר כספור הנפלאות שטעה ה' לנגדו כמדבר למען חסיה יראתו על פיטו, וזה מלא מקום חרפתו נבשיית העגל: שלא תמה כספור שבחי עמך. בעבור שטע עמך טעם המספט לשבח של כדיון: ותעזוב מה שנתפרסם. מן שפחה לטוב לי מה זאת שאהר כל שכחה היה והגדולה הזאת וס' משני שמים סתקף עליהם נפלאות אשר לא נבראו בכל הגוים, הלה' יגמלו זאת שבתוך אותו האומעד עשו להם עגל מסכה וסנו למעלה וכתבו ס': מה שנתפרסם. מן חאמר כוסס קלון עמוס כמה שאמר החכם מכל אדם (משני י"ב), הלה הוא ענין שפרסם וודע: מבלתי האלהים. השב שהיה ע"ז גמורה וכו' לעשות אחי מלרים לעשות להם ע"ז שסגולתו של אחי אלוס, וכמו שהיה דעת רב טעדים גלון שזכר הראש"ע נעמשה העגל:

האמר

בורא אך הכל קדמון. ועם אהד אומרים שהגלגל הוא הקדמון וכו'. ע"כ. וענין סור הספקות הוא בראותם כענין דוגמה בריאה, כי יגמדו מזה על ציור הבריאה הכוללת. ואפשר שרמז צוה להסרת ספק ראשונות על פי דרכו המחבר למעלה. גם לספק המשך הנבואה מזה השכל הפועל כאשר נאמר דרכו מחשבות הנפש כמו שקדם. כי גם זה דעת סוכרי החיוב בהתשלמות הסבות:

צב שנתפרסם ושנודע. שמה חאמר מהפרסם קול הברה אלל ההמון בדרך הולאת דבה שאין בה מש, אין זה כי אה קול שנתחוק בניה דיו וודע אלל המון עכן ילא אל פועל המתיאוף: ועברוהו מבלתי האלהים. השב הכוזרי שמתעשה העגל לה נגמרה היה שיהיה למה שיהיה ישראל בעריו

האמת. בסיבות כרעוטי רשקת, שהיו נרשמות האותיות באויר ונתקוות בדמות חסר ונסיכות מנראה נקיים ונאיים ולפידי אה נועיים והסיודים כמו הכרעום הישע בלנו אלארמ"ז שנקרא בגמרא רבנא קמא כרעומא רשקא. חומר ומהי נתקפות, י"א אלוהי הדורות הם כלמריס וכו' וכו' על הלומות היות על הלומות וכו' על שכן. ונתקפות, ל"ל תמדות כמו שכתוב בתנאים מזהב ומסו רב, ואל סו שהטע"ס בהכמתו יפקי מנשיקות פיטו, ע"כ:

צג. אמר החבר הטא שהגדילוהו עליהם לגדולתם, והגדול מי שחטאיו ספורים : **צד אמר** הכוזרי וזה מנשותך ועורך לעמך, ואי זה עון גדול מזה, ואי זו מעלת תשאר אחר זה :

אמר

ארצד נתמד

צג הטא שהגדילוהו עליהם לגדולתם. לא כשעלה על דעתך שיהיה זה חטא עבודה זרה אבל לא כשעלה על דעתך שיהיה זה חטא גדול, אלא שמהאמר בכפוניו נראה שיהיה חטא גדול, כמ"ל ש' לך ר' כי שחח עמך וגו' סרו מרן סן סדק וגו', ומשם אמר אלא חטא הכסם הוא חטא גדול, כי זה חטא גדול, ואין החטא הקדש ומשם הכסם נראה שחטא קטן כענין הידיעה הגדולה שיהיה לנס או מכל הכסם אשר ראוי עושים הוא נחשב לגדול מזה, ודומה למת שאמר שנגמל תלמוד עולה זון. והראש"ל כתב נ"י וישנה בטובת וזהו המתחם שבאשר לפעוטה. וז"ל ידענו כי כל עון קטן וגדול כנגד העושה. על כן העון הקל לגדול יקרא גדול ע"כ. (כ"כ ג"כ הרב בעל קול יתורה שבמו): והגדול מי שחטאיו ספורים. סימן לגדולים אשר ברחץ שנתפסו העוהוים, וכאשר כחאמר שמתע"א ארץ אדם זריק ברחץ אשר יעשה שום ולא יהא, לא כן הרשעים והסוטים שאין מספר למחשבותיהם ועוהויהם עמו מספר, ובדאי יקר וגדולה וישאל שיהיה עוסק למחשבותיהם שכן ע"כ שבו ונס וי יסור וישאל שיהיה מועטים, ושכל מריים והעוה"ל לא יביעו רק למה עשר פעמים כמ"ס ויבאו ארץ זה עשר פעמים. ואחרו חו"ל שיהיה סביבות נסו ארבותיהם את המקום במדבר, שנים כמים, שנים כבלי, אמת בעגל וכו' וע"כ דרשנו למטר וממרח וזה ראיה לרבי הכתב שלא היה חטא העגל ע"ז שיהיה חטא ארץ המעשה בין הסביבות וקשרו ארץ לשאר הסביבות: **צד וזה** מנשותך וכו'. ואיזה עון גדול מזה, כעבור שחטה ברוח ענינם כי להפסול חטא חמסס קלונם כי מה נעץ בחקר ספור ומספר לעוהויהם הלא עון ע"ז שקול נגד כל העוהוים. ודומה למת שאמר החמיו ז"ל **הטא** כעבור

קול יהודה

בעיניו להקביל אליו כמספרם ופלטות אלהים, וכי נלמנה את אל רוחם, וזמו שיחבאך לו מדברי החבר סימן פ"ז:

צג הטא שהגדילוהו עליהם לגדולתם. כי הטא קפן לגדול גדול יהשב, כאח"כ חטא קפן לגדול נקרא גדול. וזאת אשר דבר הראש"ל פ' וישלח אלל וזהו המתחם שבאשר לפעוטה. וז"ל ידענו כי כל עון קטן וגדול כנגד העושה, על כן העון הקל לגדול יקרא גדול, ע"כ. ואמרו הגדולים אשר לפרשו על ישראל עמלם הגורמים בגדולתם הגדלה הטאם עם קטנו. או יורש על האלהים שרמו להם באמרו בקדומה שנתפסם וטעד העתה הזה אללם וכאלו אמר שבי אדם הגדולים על ישראל לגדולתם. וענין חטא קטן לגדול נדמה וישוה לרושם הכהם הנכבד מאל על בגד יקר והשוב יותר מבזולתו (*): **והגדול מי שחטאיו ספורים**. הו"ל ואין אדם זריק ברחץ אשר לא יחטא ואשם, מעלה יתרה נודעת למי שחטאיו ספורים, כי בזה הוראה על מעוטם אללו. ובכך למד סניגוריא על עמו מלד איכות התעוהוים וכמוהם:

צד וזה מנשותך וכו'. הן הוזכרהו סימן ז"כ בלתי עוהו כמספר שבהי עמך יותר מדאי, ולאחר בל להוסיף ויעייך לזכותם בקדומה עזרהו למו בדרכים לא יחבנו. כי איזה עון גדול מזה, אשר הוא קל בעיניך במרחך אמור כי הגדולוהו עליהם לגדולתם, עם היוהו קפן בעמלו: **ואיזו מעלת תשאר אחר זה**. כי אמרה והגדול מי שחטאיו ספורים, איך הנקה את עמך מפשע רב, הלא הטאם היה לבדו גדול מאלד מנשות להם פנים, והוא מספיק להפיל אור פניהם ולהשפיל גבחותם ולקלקל כל עיניהם

הלא

(*) ויובלץ על זה מאמר הכתוב אשרי גשוי פשע כסוי תעוה. ששם היוהו כסוי תעוה קלה, הוא כסוי פשע שמשאשם ונגדלים את העוהו כאלו היה פשע לא תעוה. כי אמנם זה יקרהו לבלתי, כי על כן חטאו קטן והשב לו גדול נ"י סרו. וזהו טעמו של בעל המחזיקי שחטא פתח אלל וסם איש ישראל תוכיח וגו', וי אמרו עליו שנתיהם הרשע לגנאי. ולכאורה נראה שאינו אלל לבעה חלומה שיהיה בית אב למשוערי, והוא ז"ל בירא בגנאי מן הספקות שבכחו כי כל גנאל מחברו חטאו גדול ממנו. ומנאל שכתובה היה שאלה וישליכו. וקורא הוי על זה מאמר שלמה וצנני מוח יבאיש יביב שכן דוקא יקר המתחם מכבוד סכלות מעט. וזהו כמו שהשגח התעוהוים יתקבל לכסם קלה מלד כחובי מוח ספוליס ליתנו, כשאלו האחד מהם ויבאשם ויעלה בו לאטעונוות, מה שלא יקרהו בקרב אחר בלתי חטאו מוחו, כי כאלו יקרה והחשוב מלד החמיה הנכבדה שבו, יתקבלוהו ככלוה מעט, ומתא קפן אשר יבולתו לא יחבנו על פגול יהיה יחשבו בו מוח בו, שכל הגדול מחברו יחבנו לו יתו גדול ממנו כמו שערס. וקרוי לפיכך זה מנאלתי ח"כ לבעל העקודים. והואו והפן אל בני מה שכתב הרב"ל ברכיני מעשר מנחמתו פ' ב' שגראה כמנאלר אמרם חטא קטן לגדול נקרא גדול על מי שיש לו יתרון סבה אל סלמות, כי לפי מעלת הכחזו להם יהיה קליונו ממנו רליוו עושם וינה גדול. ואם כן יאמר החבר החתה טעגל יכתייע מן הכתוב רגע אחד אללה בקרבך וכליתוך ועתה סורד עדין מעליך וגו', לפי מה שביאר עליו החכם סבורס וז"ל. נגע חתה אללה בקרבך וליתוך, אהם מתאבלים על מה שאמרום על לא אללה בקרבך, והוא אמנם טוב לכס שאם אללה בקרבך אללה איתך בעיניך עקרה עקרה בלתי פוה לרשעות קול מורסו ען כיוחן מוכן לבליתוהו סבכסו לרומיח קרויה בניעמה רב סיו, וזה סורד עדין מעליך וזאת הסבה הרומית הנהיגו לך בלאוהו באעשה הניבחר אורידיס ממלך, כי הלא ית' אחר שכן הסתמה לא יקרהה מן התקבל, כאח"כ (פ' סדר תעניות אלו) דגמ"ג דמייכב וכי משקל לא קלי. ואדעה מה אעשה לך, הלא תהיה רליוו או לעושה כל קר גדול, ע"כ. אלא שלמי הנראה מאמרו סימן ז"ל לא שנו המרס ועדיס וכו', אין דעתו נגדי היה כדעת ספקורנו כמו שיחבאך שמה:

צדה אמר החבר הרפה לי מעט עד שאבאר אינך גדולת העם, ודי לי לעד שהשם בחרם לעם ולאומה מבין אומות העולם וחול הענין האלהי על המזוג עד שהגיעו כלם אל מעלת הדבור, ועבר הענין אל נשיהם והיו מהן נביאות, אחר שלא היה חל הענין האלהי כי אם ביחידים מבני אדם אחר אדם הראשון, כי אדם היה שלם מבולתי תנאי, כי אין מענה בשלמות מעשה, מעושה חכם יכול, מחומר

קול יהודה

עמים, כי אין זה עון פרטי רק הוא כולל, סכל המודה בע"ל כאלו טופר בכל החורה כלה :

צדה הרפה לי מעט. הייתה לי והמתן, מלאן הקף ממני ואשמיים : עד שאבאר אינך וכו' .
 ג'ד מה שחשד איתו כי מאכנת עמו מהלל אותם כחמה שקר . כי אבאל רק זה עד שגם אחת חתן חורס צדווי עני על יקר ספארת גדולתם : ודי לי לעד . עד זיני וזיקר הדבר הגדול כסם סופס ה' לקחה לו גוי אחד מקרב עמים רבים ליתוח לו לעם , וסנה נחשט ענין מוצרש כשמו עמנו בני ישראל הם הסגולה מכל העמים, כמון קן הדור הואו אשר כס נצר ה' ציחוד לחם להם תורתו ולעשות להם כל נטלותיו הם הסגולה מכל הדורות אשר לעמים לא קם כמותם : וחול הענין האלהי על המונסם . סכל המונסם היה זכי נשט ועטורי סראות : אל מעלת הדבור . וכו למעוט דבר ה' כמו שזוכה הניחו דבור : ועבר הענין אל גשיהם . כל הייתה הקדושה שועת עליהם כשפט רב עד שנאלץ מרחה סבר עליהם על גשיהם . וכמו שזמרו חוצ' רחשה שפחה על היים מה שז' רחשה ישראל : אחר שלא היה חל וכו' . כלומר שאל"ט סקודים להם לא היה חוון נפקר ואם היה נבואה נמאלה היה על דרך הפלא ורק יחידים זכו אליהם, מאו שנראה ה"ם סראשם לא נשעט דובר הים גשיהם כל עם ה' נביאים וביה לפי שעה עתה הואה כולם כמדורגם הנונס : כי אדם היה שלם . שציורי שיהא אדם מחלה סהיה יור כשון על הקד"ה , וכמו שמוצר והקן מעלותיו : מבלתי תבאי . מכלי חסרון והעדד צבוס ענין השלמות : כי אין מענה בשלמות וכו' . כלומר לא היה ענין גדולתו ענין שאלו בני אדם הנוגדים מעשה סרחה בשום עיקר יצירתו מהולל מעון והוא אשר חמתה סיהר נהאום נלמאות חסורו ונחמתו יחתתו חסורו והאיום והאשק גס עטיהם בעבור חסותם ונדקיום יחד , אמנם אדם הראשון ד"ה היה יונקוני ונרטיט : דרמם יבול . כי ודאי עני שהוא חכם בתכלית יניו לעשות סועל עניו בשלמות כפי גודל חמתו, ואם מלוקק לעם יבדו יכולת על הכל הים אין מחסור

צדה הרפה לי מעט. הייתה לי והמתן, מלאן הקף ממני ואשמיים : עד שאבאר אינך וכו' .
 ג'ד מה שחשד איתו כי מאכנת עמו מהלל אותם כחמה שקר . כי אבאל רק זה עד שגם אחת חתן חורס צדווי עני על יקר ספארת גדולתם : ודי לי לעד . עד זיני וזיקר הדבר הגדול כסם סופס ה' לקחה לו גוי אחד מקרב עמים רבים ליתוח לו לעם , וסנה נחשט ענין מוצרש כשמו עמנו בני ישראל הם הסגולה מכל העמים, כמון קן הדור הואו אשר כס נצר ה' ציחוד לחם להם תורתו ולעשות להם כל נטלותיו הם הסגולה מכל הדורות אשר לעמים לא קם כמותם : וחול הענין האלהי על המונסם . סכל המונסם היה זכי נשט ועטורי סראות : אל מעלת הדבור . וכו למעוט דבר ה' כמו שזוכה הניחו דבור : ועבר הענין אל גשיהם . כל הייתה הקדושה שועת עליהם כשפט רב עד שנאלץ מרחה סרחה על גשיהם . וכמו שזמרו חוצ' רחשה שפחה על היים מה שז' רחשה ישראל : אחר שלא היה חל וכו' . כלומר שאל"ט סקודים להם לא היה חוון נפקר ואם היה נבואה נמאלה היה על דרך הפלא ורק יחידים זכו אליהם, מאו שנראה ה"ם סראשם לא נשעט דובר הים גשיהם כל עם ה' נביאים וביה לפי שעה עתה הואה כולם כמדורגם הנונס : כי אדם היה שלם . שציורי שיהא אדם מחלה סהיה יור כשון על הקד"ה , וכמו שמוצר והקן מעלותיו : מבלתי תבאי . מכלי חסרון והעדד צבוס ענין השלמות : כי אין מענה בשלמות וכו' . כלומר לא היה ענין גדולתו ענין שאלו בני אדם הנוגדים מעשה סרחה בשום עיקר יצירתו מהולל מעון והוא אשר חמתה סיהר נהאום נלמאות חסורו ונחמתו יחתתו חסורו והאיום והאשק גס עטיהם בעבור חסותם ונדקיום יחד , אמנם אדם הראשון ד"ה היה יונקוני ונרטיט : דרמם יבול . כי ודאי עני שהוא חכם בתכלית יניו לעשות סועל עניו בשלמות כפי גודל חמתו, ואם מלוקק לעם יבדו יכולת על הכל הים אין מחסור

תנאי . לא על דרך העברה עם איזה הנאי חסור , וכו' . ר"ל שאין מה צבוס בריה לפחות על וללפף ולשעון כנגד שלמות מעשה, סכל סכוניו השלמות לו פועלה חמריה וזכרייה . שהיה עמחה הכליחיה צביחה על שלימותה . ועל שגלימותה חסורו חל' ציורשלי דסנה פרק במה מדליקין אדם הראשון הלה סטורה היה לעולם דכתיב וי"ה ה' אה האדם וגו' . והיהו סהיהו דלמח ר' יוסי כשהשקה הוזה מקשקה עיכחה היה מנביחה הלה, וגרמה לו מוחה מיהה לפיכך כמסרה מנהו חלה לחשה ועו' . ובכ"ר פ' י"ד וי"ה ה' אלהים כתיב מלך במשפט עמיד ארץ ועו' . מלך זה ממש' הקד"ה, בהשפט עימדי ארץ סברא אה העולם צדין שזמרו דרשוייה ברה ליהים, ואיש גרומות יברסנה לו אדם הראשון שהיה גמר לחמו של עולם, ונקראת הלה חרומה שזמאר רששים פריטויהים וגו' . אל"ר ויטי בן נקרהה כחשה הוזה מקשקה עיכחה במים ומנביחה הלה מניחיהם, כך בהחלה וחד יעלה מן הארץ וגו' ואחר כך וי"ה ה' אלהים וגו' . ע"כ . ושלמות תורתו ידעו מחד היווה כללם אלהים, וצירושלמי החכר אמרו אדם הראשון נרו של עולם היה ה"ד ער ה' שמח אדם, וגרמה לו מוחה מיהס לפיכך